

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Consultationes Theologicæ Et Spirituales Christiani verè fidelis & verè devoti ...

... De Excellentissimis Jesu Christi Dei-Hominis

Louis François <d'Argentan>

Augustæ Vindel. ; Dilingæ, 1723

VD18 80217931

Consultatio XIV. De Doctrina admirabili Jesu Christi, quæ ostendit nobis,
ipsum esse Sapientiam infinitam Dei Patris sui.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45509

CONSULTATIO XIV.

De Doctrina admirabili Jesu Christi, qua ostendit nobis ipsum esse Sapientiam infinitam DEI Patris sui.

Curiositas
torquet &
delectat.

Disceptabamus aliquantisper cum Prisco de curiositate ipsius, à quâ tantorum exercitiorum & occupationum obruebatur mole. Quid criminis commisisti; inquietabamus ipsi, ut tam immiti consignaveris immoderatæ passionis tyrannidi, quæ te perpetuo extra patriam tuam circummagit exilio, nec ullâ te unquam potiri sinit quiete? Ubivis circumcurfitas locorum, ut expleas & saties illam, & nunquam pertingis eo, ut facias illi satis: Nonne ex eo miser sis & infelix?

Econtrario, respondebat, incomparabili afficior voluptate, dum aded benignæ mea præsto servitia Dominæ, quæ tantis me demulcet illecebris, ut nunquam afficiat me tædio paululum id, quo me implicat, laboris, qui æstimandus nullatenus est respectu ejus, quâ locupletat me, felicitatis:

nihil ita nos allicit, sicut pulchritudines mundi præcipuè, quando hæ novæ sunt, & nunquam oculis usurpatæ. Nofter animus illarum tam est avidus, ut in ipsis inquireret eas abyssis; & quando beatur forte, ut inveniatur illas, invenit thesaurum, quo ita oblectatur & occupatur, ut nulla vi possit ab illo separari.

Verùm si tua semel explèsti vota, tua satiasti desideria; ut quid ergo quaris & indagas ulterius? ut quid deseris oblectationem hanc præsentem, ut inquiras abscentem aliam, quam vix paulisper delibatam mox quoque deseris, ut aucuperis aliam & aliam? Sic semper vagabundus eris in requisitione alicujus pulchritudinis, quâ satièris plenè, & nunquam eo. quod quætièris, fruèris in pace. Nonne vides deceptum te esse spe cujusdam felicitatis imaginariæ, teque tandiu obruendum

Fraus & deceptio curiositatis.

dum laboribus veris, quamdiu fueris sectatus vanitates fictas & falsas. Nunquam enim implere poterit vanitas vastam amplitudinem mentis, quam eo nomine creaverit DEus, ut invenire suam non possit quietem, quam in possessione veritatis æternæ.

Aucupabar id olim in libris, quod modò aucuparis in mundo; quærebam ubivis novam aliquam pulchritudinem, id est, aliquam veritatem, quâ meum fatiarem & explerem animum. Inveniebam quandoque aliquam luminis icintillam, quæ ubi apparuerat, mox iterum disperebat, & aliò me conferrebam, ut inquirerem aliam: curiosius rimabar ubivis, modò in Poëtis, modo in Philosophis, modò in Historiis, nec ab ipsis continere me poteram fabulis, & in omnibus nil inveni magis veritati consentaneum, quam illud Regii Vatis oraculum: *Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua.*

Vanitas in lectione libri profanorum.

Psalm. 118.
v. 85.

Discursus prudens circa lectionem veteris Testamenti.

Omni ergò studio navavi operam legi veteris Testamenti, mihi adpromittens, me inventurum ibi, quo meum plenè exfatiem animum; sed pro veritate non inveni nisi figuras, & veritatis pollicitationes. Hinc desuper ita mecum discurrebam: Si lex hæc vera est, nullâ

unquam ejusdem est opus immutatione, sed perpetuæ debet esse durationis, cum scriptum sit, veritas Domini manet in æternum. Jam necessario immutanda est ipsa, cum natura sit figurarum, ut immutentur in veritates, sicut natura promissionis est, ut cesset tunc, quando opere impletur. Non est ergò ibi veritas æterna; veniet namque dies, quo veritas amplius non erit, quando nimirum acciderint ea, quæ pollicebatur futura. Et fortassis, dicebam, modò amplius non sunt veritas, eòquòd jam acciderint: saltem diffidere, deque hoc timere me jubet ipsa, quæ legem hanc prosequor, reverentia. Siquidem cum ipsa promittat aliud, & ego credam ipsam esse fidelem, vel ipsa immutata est, vel immutabitur; hoc omninò est indubitatum. Sed an immutabitur, an verò jam immutata est? Unum oportet è duobus: primum omninò est irrefragabile, cum facta non sit, nisi ut immutetur: Secundum mihi jam admodum probabile est, cum videam infinitum virorum sapientium numerum, qui pro certo id tenent per tot jam secula. Quamobrem omnia mea huc statui conferre studia, ut certam mihi illius compararem notitiam.

O DE.

O DEUS bonæ, quàm magnæ tuæ sunt in eos, qui te quærunt, misericordiæ! Vix meos in partem veritatis detorseram oculos, mox tantæ affulserunt mihi in doctrina Jesu Christi pulchritudines, ut meum mirificè oblectarent animum, abriperent cor.

Ad hæc verba totus mansit attonitus, & abreptus gaudio aspiciebat cælum, solutis in lachrymas oculis. Bonus noster Ecclesiasticus verba exorsus, dicit

ipsi: Vel miror de hoc: siquidem eandem concipio differentiam inter novi & veteris Testamenti doctrinam, quæ est inter umbram & lucem, vel quæ est inter aliquod ædificium rudi delineatione breviter in charta efformatum, & totam ejusdem latitudinem, venustatem, magnificentiam executioni & operi demandatam. Et desuper ita nobis locutus est.

ARGUMENTUM.

Differentia doctrinæ veteris & novi Testamenti.

ARTICULUS I.

OPortet esse aliquam similitudinem inter utramque, cum una sit velut rudis delineatio, & altera velut executioni demandatum opus; sed oportet etiam esse inter illas differentiam, cum DEUS ipse verbis expressis hanc observaverit in Vate Jeremia:

Jerem. 31.

Est similitudo & differentia inter veteris & novum Testamentum.

Ecce dies venient, dicit Dominus, & seriam domui Israël & domui Juda fœdus novum: non secundum pactum, quod pepigi cum Patribus vestris, in die, quâ apprehendi manum eorum, ut educerem eos de terra Egypti. Sed hoc erit pactum, quod seriam cum domo Israël post dies illos, dicit Dominus: Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam; & ero eis in DEUM, & ipsi erunt mihi in populum; & non docebit ultra vir proximum suum, & vir fra-

trem suum, dicens: Cognosce Dominum; omnes enim cognoscent me à minimo eorum usque ad maximum, quia propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum non memorabor amplius. Hæc ratione promisit DEUS Testamentum novum diversum à veteri per os Prophetæ hujus.

Sed in quo observas hanc similitudinem & hanc differentiam? replicat Philemon: in quatuor præcipuè punctis, respondet Ecclesiasticus.

1. Prima est, quod DEUS feriens primum & antiquum fœdus cum Hebræis promiserit illis, quod velit esse DEUS eorum, illos protegere velut dilectum populum suum, illos defendere contra adversarios suos, illósque inducere in possessionem jucun-

Quatuor similitudines & quatuor differentias inter duo Testamenta.

Exod. 19.

Prima similitudo inter veteris & novum Testamentum.

Exod. 24.

Kkk

disimæ

diffimæ cujusdam regionis, eâ lege, si custodiêrint præcepta sua, & alteri quàm sibi, non seruiêrint Deo, sibi que manserint fideles. Omnis populus se obligabat; & fœdus hoc confirmatum fuit & veluti signatum sanguine oblatarum victimarum: siquidem Moyses velut mediator inter DEum & populum, postquàm proposuerat populo conditiones, quas DEus requireret ab eis, & receperat promissiones populo factas, mactavit victimas in sacrificium, ut effusus ipsorum sanguis in recognitionem supremi dominii DEI, & caro victimarum comesta à Moyse & populo universo esset velut juramentum fidelitatis, quam incorporarent quasi sibi ipsis. Ecce quâ ratione erectum fuerit vetus Testamentum.

Novum eâdem ferè ratione institutum est. DEus ferit nobiscum fœdus novum, in quo promittit nobis, quòd amare nos velit velut dilectum suum populum, nobis conferre suam gratiam, & remissionem peccatorum, nos in suos adoptare filios, nos inducere in possessionem regni sui æterni, nos custodire à tyrannide inimicorum, qui sunt peccata & immoderatae passionis nostræ, denique præcipuâ nos prosequi providentiæ suæ curâ, velut centrum omnium benedictionum suarum, eâ con-

ditione, si fideles fuerimus, in custodienda ipsius lege, quam ad longum exposuit nobis in toto Evangelio, quàmque in parvam conclusit Epitomem unius duntaxat præcepti, quod in alio non consistit, nisi ut amemus ipsum. Nos obligati sumus ad hoc, & JESUS CHRISTUS, qui DEUS est & Homo, ut dignus diceretur Mediator inter DEum & homines, confirmavit æternum hoc fœdus magno Golphathei verticis Sacrificio, cujus ipsemet esse voluit victima, ut promissa sua proprii sanguinis sui firmaret chirographo. Adhæc manducandam porrigit adorandam victimæ hujus carnem cunctis Christianis per cuncta sæcula, ut illa esset velut juramentum fidelitatis, quam inviolabiliter custodire promiserunt sibi que ipsi veluti incorporârunt. Hâc ratione novum Testamentum ferè erectum est, quâ antiquum. Ecce eorum similitudinem.

Sed differentia ipsorum val-^{Prima diffe-}
dè magna est: siquidem media-^{rentia.}
tor veteris Testamenti est purus homo, Mediator novi est Homo-DEUS; unum confirmatum est nonnisi sanguine bestiarum; alterum firmatum est sanguine proprii & unigeniti Filii DEI. Hinc unum durare non debuit, nisi quoad durabat sacrificium animalium, id est, corrente tempore figurarum; alterum dura-
bit

bit tamdiu, quam Filius Dei, qui id suo confirmavit sanguine, id est, durabit in æternum.

Secunda similitudo.

2. Secunda, quam observo, ipsorum similitudo & differentia est, quod antiquum Testamentum fuerit pactum erectum inter DEum & hominem in monte Sina, in Festo Pentecostes in medio tonitruorum, fulgurum & tempestatum; quodque Moyses, qui Procuratorem agebat totius nationis Judaicæ, receperit ipsorum nomine diploma illius exaratum à digito Dei, nimirum Tabulas Legis, quas ubi descendit, publicavit populo. Novum Testamentum in sui principio eadem ferè ratione institutum est; siquidem id fuit eadem Pentecostes solemnitate in medio flammarum, in rumore & tumultu subitaneo, quando Apostoli, qui erant Principes & fundamenta Ecclesiæ, receperunt loco illius impressionem Spiritus Dei in monte Sion, velut Moyses Tabulas Legis in monte Sina: undè & ipsi descenderunt divino hoc Spiritu prorsus accensi, ut in universo orbe publicarent sancti Evangelii legem, instituendo ubivis Ecclesiam Christianam & Imperium Jesu Christi. Ecce tibi duorum Testamentorum similitudinem.

Secunda differentia.

Sed non levis est ipsorum differentia, in hoc, quod Moyses, feriens cum Deo Testamentum

antiquum, involutus fuerit tenebris & nihil viderit, ad innuendum, hanc legem non dare, nisi umbras & figuras, & valdè parvam cognitionem Dei; sancti Apostoli ex adverso illuminati sunt luce cœlesti, circumfundente ipsos & intimiùs penetrante, ad demonstrandum, quod Lex nova allatura sit lucem per magnam cognitionem DEI cunctis animabus. Adhæc dum Moyses recepit vetus Testamentum, non audiebat nisi voces formidandas, tonitrua, fulgura, tempestates, quæ denotabant legem timoris plenam & rigoris, quæ data est Judæis velut mancipiis, qui obedire volebant nisi coacti, vel sicut bestiarum, quæ non ambulant nisi vi verberum ac plagarum. Sed Apostoli cum repentino illo sono, qui excitabat ipsos, ad consignandum illis legem gratiæ, receperunt linguas ignitas; quod manifestè designabat verba amoris & benignitatis plena, quibus DEus loquebatur nobis, velut filiis suis, velut amicis suis. Sic sanctus Augustinus egregiè dixit, totam differentiam veteris & novi Testamenti exprimi & declarari posse duobus verbis, *timore & amore*.

s, August.

3. Nihilominus observo adhuc ipsorum similitudinem & differentiam notatu dignissimam in re quadam tertia; & est, quod vetus Testamentum continue-

K k k 2

tinue-

tinuerit quidem verè totum catalogum, velut partem suam essentialem; sed præceptum adorationis supremæ Dei, quo obligatum fuerat offerre illi sacrificia, involutum fuerit innumerâ multitudine cæremoniarum & observantiarum, quibus ita subdebantur rebus minimis, ut vix observare illas possent absque eo, quòd peccarent contra obligationem suam. Novum Testamentum continet etiam eundem Decalogum, quo obstringimur ad adorationem supremam Dei; quam ut ipsi exhibeamus, habemus sacrificium infinitâ ratione magnificum, ubi victima est proprius Filius DEI, quem offerimus Deo Patri suo. Et hæc essentialis pars Religionis nostræ comites habet certas cæremonias dignitati suæ proportionatas. Ecce tibi similitudinem duorum Testamentorum.

Tertia differentia,

Sed summa ipsorum est diversitas. Primò in hoc, quòd Decalogus, quem Moyses recepit à Deo, non fuerit exaratus nisi supra tabulas lapideas, ad demonstrandam duritiem cordis hujus populi. Sed hunc DEus nobis exhibuit favorem à se priùs promissum, ut legem suam scriberet in omnium corda nostra: *In corde eorum scribebam eam*; ad innuendum non solum, quòd cor hominum emollitum & totum immutatum sit

Jerem. 31.

per gratiam novi Testamenti, quâ promptum & flexibile reddatur ad obedientiam; sed etiam ad insinuandum nobis, quòd hodiè aliâ Scripturâ nobis non esset opus, nisi illâ, quam impressit digitus DEI (qui est Spiritus sanctus) in corda nostra; quòdque Evangelium non consistat in verbis aut syllabis atramento supra chartam exaratis; sed in spiritu & intelligentia, cujus animæ nostræ fideles esse debeant depositariæ; quòdque Christiani non simus ex eo, quòd habeamus novum Testamentum in manibus nostris, sed quòd habeamus illud verè exaratum in cordibus nostris. Differentia igitur duorum Testamentorum benè declarari potest duobus hisce verbis, lapidibus & corde.

Adhæc diversa valdè sunt in hoc, quòd vetus Testamentum non solum oneraret Judæos Legge Decalogi, sed etiam innumeris præceptis cæremonialibus, quas difficulter addiscebant, & difficilius adhuc observabant, unde tamen non magnam hauriebant utilitatem, nisi quòd semper constringerentur ab ipsis in submissione & timore, ne fortè ipsarum deessent observantiæ, quarum transgressio nunquam fiebat absque punitione; siquidem omnia hæc præcepta, omnes hæc cæremonia, quæ erant velut ipsorum Sacramenta, non

Vetus Testamentum renebat Judæos subjectis plurimis cæremonis.

conferebant illis gratiam ex se-
 ipsis. Novum Testamentum
 nos exonerat observatione om-
 nium cæremoniarum legalium,
 quæ erant onus intolerabile, si-
 cut nuncupat illas Princeps Apo-
 stolorum Petrus in primo Eccle-
 siæ Concilio ab Apostolis cele-
 brato, uti refertur decimo quin-
 to capite Actorum, ubi declara-
 tum fuit, illas amplius non habe-
 re vim obligandi: *Quid tentatis
 DEum, imponere jugum super cervi-
 ces discipulorum, quod neque Patres
 nostri, neque nos portare potuimus?
 sed per gratiam Jesu Christi credimus
 salvari.* Agebatur de circumci-
 sione & cæteris cæremoniis ve-
 teris Testamenti, & S. Petrus ve-
 lut Vicarius Jesu Christi, cujus
 erat pronuntiare oracula fidei,
 decrevit hoc, quod receptum fuit
 ab universa Ecclesia.

Non igitur habemus amplius
 confusam hanc multitudinem
 observantiarum legalium, qui-
 bus obruebantur Judæi: restat
 nobis solus Decalogus, & præce-
 pta Ecclesiæ, quæ parvo stringan-
 tur numero. Adhæc videmus,
 Jesum Christum totum Deca-
 logum, totam legem, & si velis,
 omnes Scripturas veteris & no-
 vi Testamenti, duobus comple-
 xum fuisse verbis, dum dicit in
 Evangelio: *Hoc est primum & ma-
 ximum mandatum: Dilliges Domi-
 num DEum tuum ex toto corde tuo:
 secundum autem est simile huic: Dili-*

*ges proximum tuum sicut teipsum: In
 his duobus mandatis universa lex pen-
 det & Propheta.* O quam lex tua,
 Domine, brevis est! O quam
 est facilis! O quam est amabi-
 lis! Desuper sanctus Augustinus
 admirans bonitatem DEI insti-
 tuit brevem hanc & seriam con-
 siderationem: Vide, quam bre-
 vem tibi dederit legem, ne fortè
 diceret: Non potui illam addi-
 scere. Vide quam fecerit illam
 claram, & intelligibilem, ne ex-
 cufare te posses: non potui illam
 comprehendere; vide, quam fe-
 cerit illam facilem & jucundam,
 ne ansam haberes dicendi: Non
 poteram illam observare. Ma-
 gna igitur differentia est inter
 vetus & novum Testamentum.

Nihilominus ecce tibi tertiam
 adhuc longè majorem cæteris
 omnibus: hæc respicit sacrifi-
 cium, quod maxime essentielle
 Religionis est punctum. Ambo
 Testamenta hoc præcipiunt, &
 in hoc conveniunt; siquidem im-
 possibile est veram habere Reli-
 gionem sine vero sacrificio, in
 quo hæretici universo demon-
 strant orbi, se non nisi putati-
 vam habere Religionem, & non
 Religionem veram, cum nullum
 habeant sacrificium. Sed si duo
 Testamenta sunt similia in hoc,
 quod ambo præcipiant profiteri
 supremum dominium DEI per
 sacrificium, infinita ipsorum dif-
 ferentia est in hoc, quod anti-
 quum

K k k 3

Actor. 15.

Illæ ablata
sunt à novo.Matth. 22.
v. 40.

S. Augustin.

Sacrificium
novi Testa-
menti tran-
scendit infini-
tâ ratione illa
Testamenti
veteris.

quum non habeat, nisi sacrificia animalium, & novum Deo offerat sacrificium unigeniti Filii sui. O infinitam differentiam! Omnes hominum & Angelorum linguæ, si per integrum loquerentur sæculum, explanare non possent, quousque incomprehensibilis hæc differentia se extendat.

Quarta similitudo.

Denique observo quartam similitudinem, & quartam differentiam inter vetus & novum Testamentum, non minus aliis considerabilem. In antiquo Testamento promittebat Deus præmia Judæis, si suam observarent legem; & in novo promittit præmia Christianis, si fideles fuerint in custodienda lege sua. Ecce ipsorum similitudinem.

Quarta differentia.

Sed differentia ipsorum est maxima in hoc, quod bona promissa Judæis non respicerent quasi, nisi ipsorum corpora & vitam præsentem, sed illa, quæ Deus promittit nobis, nostram respiciunt animam & æternitatem. Illud promittebat tutari & defendere ipsos ab afflictionibus & adversitatibus; hoc promittit nobis gratiam portandi nostras patienter, & commutandi per hoc parva mala temporalia in bona æterna. Tandem illud sperare illos jubeat terram; hoc sperare nos jubet cælum. Nonne concludendum exinde sit, quod quantum anima transcendit cor-

pus, & tempus æternitas, tantum transcendatur Testamentum vetus à novo, in omni prorsus genere, ac omni ratione?

Ne quæras amplius, undè veniat, quod experiatur anima tantas consolationes, tantasque delicias in Testamento novo, quas non invenit in alio: si audias id loqui, dicet tibi: Ego sum lex amoris, quam Pater cælestis dat Christianis velut filii suis, hinc abundo dulcore gratiæ & unctiōe Spiritus DEI, quæ caret alterum. Illud institutum non erat, nisi ministerio alicujus Prophetæ; & ego institutor à Deo Prophetarum. Illud confirmatum fuit non nisi sanguine bestiarum; & ego confirmor & stabilior sanguine unigeniti Filii Dei. Illud erat Testamentum temporaneum, quod debebat finiri; ego sum Testamentum æternam, quod finietur nunquam. Illud erat Lex rigoris imprimens non nisi timorem; & ego sum Lex mansuetudinis, spirans non nisi amorem. Illud exaratum erat in lapidibus duris & frigidis; & ego imprimor cordibus ac visceribus. Illud aggravabat homines permagno numero observantiarum valde onerosarum; & ego non habeo, ut verum fatear, nisi unicum præceptum, quod est illud charitatis. Illud offerre nesciebat Deo sacrificium nobilius, quam illud bestia-

Antithesim
ter novum &
vetus Testa-
mentum.

De
Ch
nu
di
re

bestiarum; & ego offero Patri æterno sacrificium infinitâ ratione adorandum Filii sui unigeniti. Tandem vetus Testamentum non promittebat hominibus nisi terram fœcundam ac fertilem per aliquot annos, & ego promitto illis cœlum ineffabilem deliciarum in æternum.

An posthæc interrogabis adhuc, unde veniat, quòd Testamentum novum abundet deliciis, quibus careat alterum?

Doctrina Jesu Christi divinum completur dulcorum.
Fateor, dicebat Philemon, hæc omnia idonea esse lucrandis cordibus; sed judicio meo invenio aliquid in ipsius doctrina, quod excellat adhuc omnes has pulchritudines; certum nempe & inexhaustum fundum luminum

ac cognitionum; ubi intellectus tantum videre non potest, quin plura semper remaneant conspicienda; abyssum impenetrabilem sapientiæ, ubi intelligentia humana se perdit, & nonnisi admiratur, quod comprehendere non potest; certam virtutem, majestatem, dulcorem, gustum prorsus divinum, qui nutriet, qui attollat, qui consoletur animam: tandem nescio quid magni, quod explicari verbis non potest; sed quod sentitur, & alibi non invenitur.

Verum est, respondet Ecclesiasticus, innumera bonæ animæ expertæ sunt id ipsum, sicut tu: sed hujus vis nōsse rationem? Ecce tibi illam.

ARGUMENTUM.

In Christo Jesu comprehenduntur omnes thesauri scientiæ & sapientiæ DEL.

ARTICULUS II.

Preciosum invenit thesaurum, qui semel intravit interiora Christi Jesu, quique intima penetravit animi ipsius sensa. O quàm omnia speciosa sunt hîc! quàm omnia hîc visu stupenda! Nunquam non fuerunt, quos allegerit curiositas ad conspiciendum thesauros magnorum Principum, cum nihil collocetur illuc, nisi quod rarum, nisi quod valde sit preciosum. Ecce tibi thesaurum

summi & maximi Monarchæ totius mundi. Sic loquitur sanctus Paulus de Jesu Christo: *In 2. Coloss. 3. quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi.* Affirmat, DEUM inclusisse in ipso omnes thesauros sapientiæ & scientiæ diviniæ, quæ preciosissimæ sunt divitiæ, cum hæ propriæ divitiæ sint Spiritus, DEUSQUE sit purus Spiritus.

Sed

Sed thesaurus hic nobis occlusus est, inquit Philemon; Princeps ipse & Monarcha habet clavem illius; solus Pater inspicere hunc potest, & perfectè videre omnes ipsius preciosas divitias; quas ipsemet illuc inclusit.

Veni, dicit alter, deducam te illuc. O quanta erit tuis oculis oblectatio! ô quanta perspicias, quibus hærebis attonitus, prodigia! Non admiraberis amplius suavissimas has pulchritudines in doctrina ipsius repertas, quæ non sunt nisi tenuis divitis thesauri hujus vena. Intelliges probè, quare omnium rapuerit corda, dum prædicabat, & quare totus mundus abièrit post illum. Obstupescies ex eo, quòd totus orbis secutus non fuerit ipsum; & ipsemet infernus, nisi condemnatus fuisset ad tenebras æternas, quibus indignus est factus conspiciendo ipsius lumini, cohibere se non potuisset, quin ipsius attractus fuisset illecebris.

In Jesu Christo duæ sunt naturæ & duo intellectus.

1. Non videbis in Jesu Christo nisi personam unicam, sed duas in eo videbis naturas, divinam & humanam, quæ ununtur, abs eo quòd invicem vel misceantur, vel confundantur: Duos ergò quoque habet intellectus, divinum & humanum, & scientiarum genera, unam divinam, alteram humanam. Hæc omnia, quæ tam perfectè sunt unita, ut non constituent nisi u-

nam & eandem personam, semper tam perfectè distincta manent, ut nunquam confundantur, aut misceantur; nec una natura in aliam, siquidem divina nil habet humanæ, & humana quoque nil habet divinæ: nec unus intellectus in alterum, siquidem humanus non est divinus, & divinus non est humanus; nec una scientia in aliam, siquidem intellectus divinus nil cognoscit per scientiam humanam, nec intellectus humanus aliquid cognoscit per scientiam divinam: quilibet habet suum esse, suam intelligentiam, sua lumina, suas cognitiones, quæ non pertinent nisi ad ipsum solum. Nonnè te credis jam videre Oeconomiam ac dispositionem quandam admirabilem? Procul dubio, respondit Philemon; sed videre proptarem utriusque pulchritudinem in particulari; nihil est, nisi res singulatim videantur.

2. Si consideres Jesum Christum secundum ipsius Divinitatem, prosequitur Ecclesiasticus, ipsius natura, ipsius intellectus, & ipsius scientia non sunt, nisi eadem omninò res, eòquòd sit propria ipsius essentia, æterna, infinita, simplicissima, quam nascendo recipit è sinu Patris sui. Non solum dicendum est, ipsum habere scientiam, sed dicendum est, ipsum esse scientiam & sapientiam infinitam DEI: Christi-
1. Cor. I.
stum

Qualis sit scientia intellectus divini in Christo.

ftum Dei sapientiam. Non solum is habet lumen; sed totum ipsius esse divinum, purissimum est lumen, per quod DEUS perfectissimè cognoscit divinitatem suam, & omnem adorandarum suarum perfectionum pulchritudinem, & res omnes, quæ sunt extra ipsum, actuales, possibiles, & etiam impossibiles; & nihil absconditum est cognitioni ipsius: *Quoniam DEUS lux est, & tenebra in eo non sunt ulla.* Ecce tibi divitias intellectus divini in Jesu Christo; sed non nisi DEUS solus omnem illarum cognoscit excellentiam. Beati in æternum illarum videbunt pulchritudinem, quæ rapiuntur in admirationem & replebuntur gaudio, nunquam tamen comprehendent eandem.

I. Joan. I.

Quales sint
divitiæ intel-
lectus huma-
ni in Christo.

3. Si aspicias Jesum Christum secundum humanitatem & intellectum ipsius humanum, verum est, illum nihil habere omnis hujus scientiæ diviniæ, cum ut sic DEUS non sit, alias tamen habet sibi & essentiæ suæ congruas. Et quia intellectus ipsius est omnium intellectuum creatorum nobilissimus, æquissimum erat, ut locupletaretur

perfectissimis quibusque scientiis, quibus possibile est tam excellentem ditari creaturam. Vis me illas tibi monstrare?

Ingrediamur cum reverentia divinum hoc sanctuarium: videbis ibi quatuor scientiarum genera, quæ velut quatuor magni soles simul uniuntur, ut admirabilem in ipsum effundant splendorem. Prima & præcipua est scientia beatifica, quæ clarè intuetur essentiam Dei. Secunda est scientia infusa, quam ipsius anima recepit a verbo divino, in primo instanti, quo fuit cum ipso unita, velut dotem quandam sponsalitiæ. Tertia est scientia acquisita, quam intellectus ipsius perfectissimus & acerrimus sibi comparavit in semetipso. Et quarta est scientia experimentalis, quam hausit ab extra suorum usu sensuum, & in qua crescebat successivè & perficiebatur cum ætate. Ecce partes & portiones præcipuas divitiæ hujus thesauri scientiæ & sapientiæ Jesu Christi. Sed quis ipsius posset nôsse valorem? Vis, ponderemus unam post alteram?

§. I. De Scientia beatifica Jesu Christi.

ITane, dicit Philemon, jam totus consolatus ex primo hoc aspectu, inter scientias ipsius numeras

illam beatificæ visionis DEI?
Hem! an habuit illam tempore vitæ suæ mortalis? nonne scriptum

LII

ptum

Exod. 33.
v. 20.

ptum est: *Non videbit me homo, & vivet?* Et dein, nonne viator is erat, sicut nos omnes, exspectans beatam spem, quam nos exspectamus? Non, respondit Ecclesiasticus, visio beatifica dilata ipsi non est usque ad finem vitæ suæ mortalis, sicut nobis. Verum quidem est, ipsum viatorem fuisse, sicut nos, ast! ipse quoque fuit comprehensor supra nos. Verum quidem est, Deum dixisse, non videndum se ab homine vivente vitâ adhuc mortali; sed quamvis is viveret, sicuti nos, erat tamen jam mortuus in æternis decretis Dei: & idèd nuncupatur in Scriptura: *Agnus occisus ab origine mundi.*

Anima Jesu Christi habuit jus ad visionem beatificam ab instanti conceptionis suæ.

Sed quando obtinuit beatam hanc visionem DEI? procul dubio laborandum illi aliquanto tempore fuerat, ut illam mereretur? Non, inquit Ecclesiasticus, habebat ipsam à principio, abs eo, quòd mereretur illam, vel meritis fuerit unquam. Non nisi eorum est, quibus ipsa non debetur, suis illam comparare meritis; sed illis, qui jus habent ipsam possidendi, non incumbit mereri illam. Nonne videmus parvulos infantes, qui cedunt factis mox à Baptismo recipere illam, quin ipsam promeruerint, eòquòd, cum adoptati sint in filios DEI per gratiam sui Baptismi, jus habeant adeundi hæreditatem Patris sui, quantò magis

Jesus Christus, qui non erat Filius solummodò adoptivus, sed Filius naturalis Dei Patris sui?

An dicendum igitur est, quòd ^{Jesus Christus vidit essentiam divinam antequam nasceretur.} ab instanti, quo natus est in stabulo Betlehemitico, jam cœperit videre Deum, quòdque vile hoc stabulum primus fuerit Paradisus, in quo essentia DEI visa fuit ab aliquo beato? Non reposuit Ecclesiasticus, sed antequam natus esset, adhuc conclusus sinu virginali sanctissimæ Matris suæ, fruebatur jam anima ipsius eadem visione DEI, quâ modò fruitur in cœlo; & æquissimum hoc erat, eòquòd proprius fuerit Filius Dei, ab eo, quo esse cœpit, instanti. Cum ergò jam tunc fuerit Filius ipsius legitimus, legitimus quoque possessor erat bonorum cœlestis Patris sui: ita ut non stabulum Betlehemiticum, sed purissimus Virginis Matris uterus, primus fuerit Paradisus, in quo primus Beatus cœperit videre essentiam Dei.

Videtur, citò nimis incepisse ^{Anima Jesu Christi vidit Deum, priusquam conciperetur in sinu Matris suæ.} ipse beatitudinem, inquit Philimon totus attonitus, totus in admirationem abreptus. Sed excrevit ipsius admiratio, dum Ecclesiasticus adjunxit. Adhuc majus quid tibi dicendum mihi restat, quòd nempè ante ipsum instans, quo conceptus fuit in sinu Matris suæ, sanctissima ipsius anima jam fuerit Beata, & intellectus ipsius plenus lumine gloria,

ria, jam possederit omnem scientiam visionis DEI: Video bene, te id mirari; sed caperis bene, quod tibi dicam, & mirari cessabis, & clarè mecum id ipsum videbis. Probè nōsti, quòd id, quod nuncupatur instans conceptionis, sit unio actualis animæ & corporis infantis: Et hæc unio contingit in momento, quo parvum ipsius corpus sufficienter est dispositum ad recipiendum animam: siquidem ante hoc momentum verum non est, dicere, quòd conceptus sit homo in sinu Matris suæ.

Jam interrogo te, an necessarium sit, partes, quæ componunt aliquod totum, esse ante ipsum totum? Nonnè, antequam uniantur simul, ut constituant hoc totum, supponitur ipsas jam esse? Hoc indubitatum est: quomodò enim unirentur, nisi jam essent? Corpus & anima Jesu Christi habebant esse suum separatim ante unionem suam, id est, ante conceptionem; & quia duæ hæc partes sunt substantiæ, necessarium erat, ut suam haberent subsistentiam: Jam nunquam aliam habuerunt subsistentiam, quàm propriam personam Filii DEI. Quæ est ergò hæc anima, quæ unita est Personæ Verbi, in aliquo instanti naturæ, prius quàm unita sit suo corpori, nisi anima Filii Dei? Et quid est hoc corpus eidem personæ Ver-

bi unitum, saltem uno instanti naturæ prius, quàm unitum sit suæ animæ, nisi corpus proprii Filii Dei? Jam in ipso instanti, quo est Filius Dei, est beatus ex jure Filiationis hujus divinæ. Sed, ut verum fatear, non est Filius Dei (velut Verbum incarnatum) quoadusque sit homo, & homo non incipit esse, nisi in instanti, quo anima unita est corpori; & hoc ipsum est instans, quòd ex ipso facit hominem beatum.

Bene hoc capio, affirmat Philemon: siquidem non video majus esse inconueniens, dicere, quòd hæc duæ partes separatim unitæ fuerint personæ Verbi divini, antequam inter se unirentur, quàm asserere, quòd eidem manserint unitæ separatim post instans mortis suæ; & consequenter dicere, quòd beatus jam fuerit antè momentum conceptionis suæ, cum etiam post momentum mortis suæ fuerit beatus.

Sed hæc veritas aliud intellectu meo affert lumen, facitque, ut capiam facilius, quàm ratione sanctissima Virgo verè sit & propriè Mater Dei, æquè ac aliæ mulieres suarum prolium naturales sunt matres. Siquidem quare ipsæ sunt matres, nisi quia concurrunt virtute hæc sibi naturali ad unionem animæ, quam DEUS creavit, & corporis, quod disposuerunt ipsæ ad recipiendum il-

Quomodò facile comprehendendi possit, quòd beatissima Virgo sit vere Mater Dei.

lam. Et beatissima Virgo eadem ratione concurrat ad unionem corporis & animæ Filii sui unigeniti. Sed omnes aliæ matres efficiunt unionem corporis & animæ filiorum suorum, quæ non sunt nisi quædam substantia humana, quæque etiam non habent nisi humanam substantiam: Ecce tibi, quare non concipiant nisi purum hominem. Beatissima Virgo est sola benedicta inter omnes mulieres, quæ efficit unionem naturalem corporis & animæ, quæ quidem substantiam habent humanam, sed quæ habent substantiam, id est, personam divinam: Ecce quare ipsa non concipiat purum hominem, velut aliæ matres, sed Hominem-Deum. Manifestum igitur est, ipsam verè esse matrem Dei.

Valdè benè id explicas, replicat Ecclesiasticus; sed non sufficit vidisse, quando IESUS CHRISTUS receperit ingens hoc lumen visionis Dei: An nōsti, quantam lucem, quantum splendorem accenderit in anima eius? quid ille scit, quid videt per admirandam hanc scientiam? Credo, respondet alter, quòd videat valdè clarè, sed non comprehendat integrè essentiam & perfectiones DEI: credo etiam, quòd videat in Deo, omnia alia, quæ sunt extra DEUM, & quorum cognitio est ipsi necessaria ad perfectam suam beatitudinem; sed dice-

re, quousque se extendat, nescio.

Dicendum igitur est, quòd, quamvis verum sit, ipsum non cognoscere omnem infinitudinem essentia & perfectionum DEI; hoc enim non nisi DEI solius est, & intellectus ipsius humanus non est Deus: nihilominus videt ipsam perfectius, quàm ceteri omnes Beati in cœle. Non dico solum, quòd possideat aliquem beatitudinis gradum sublimiorem, quàm quivis alius Beatus in particulari (hoc enim non foret quid magni dicere) sed dico, quòd videat essentiam DEI

perfectius & clarius, quàm ceteri omnes Beati simul. An dubitare de hoc posses, cum solus ipse sit, per quem omnes alii videant ipsam? unde trahunt ipsi omnes suas divitias, nisi ex magno hoc thesauro, cuius omnes munificentia, quas distribuit Beatis, quamvis sint copiosissima, non adæquent id, quòd reliquum est ipsi soli? Nonnè dicit sanctus Præcursor Joannes, quòd ex plenitudine eius accipiatur omnes? Imaginare tibi, videre te divitias inexhaustas maris; possidet id tantam aquarum molem, ut omnes fontes, rivi, flumina non habeant, nisi quòd trahunt è sinu ipsius; sed quamvis hæc habeant ex eo abundanter, necesse est tamen, omnia simul non habere tantum, quantum ingens hoc ele-

men-

D. Th. 3. p. 9.
10. à 4.

Anima Iesu
Christi videt
Deum perfectius sola,
quàm ceteri
omnes Beati
simul.

1. Joan. v. 16.

mentum adhuc conservat in sinu suo.

Omnes Beati non habent, nisi quod hauriunt à Jesu Christo.

Hæc fermè ratione Jesus Christus est vastum & profundum mare gratiarum, meritorum, sanctitatis, gloriæ & beatitudinis; ipse includit in sinu suo omnes inexhaustos thesauros pretiosissimarum divitiarum æternitatis. Omnes Beati, qui sunt pleni gratiâ & gloriâ, non habent, nisi quod receperunt ab ipso; sed quamvis omnes hauriant ex eo abundanter, non tamen sunt nisi fluvii, qui exeunt è mari; quando congregarent omnes simul totam aquarum suarum abundantiam, non tamen adæquarent illam maris. O Jesu, quam dives es! Tu es solus, qui omnes possides thesauros scientiæ & sapientiæ Beatorum. Universum cælum obstringitur tibi de bono, quod possidet; omnes miseræ, quæ extorquent nobis gemitus in vita præsentis, non nisi à tua largitate accipiunt refrigerium: Nullum bonum, nec in cælo, nec in terra habere possumus, nisi per te. Tendimus ad te manus Domine, da nobis ex tuâ abundantia. Quid faciunt in thesauris tuis omnes pretiosæ tuæ divitiæ? Tu non indiges illis pro teipso: dona illas egenis fratribus tuis, qui dabunt tibi omnes corda sua in grati memoriam animi, & cantabunt in æternum misericordias tuas.

Sed non sufficit, animam ipsius Jesu Christi clarè videre essentiam Dei: necessarium quoque est ad perfectam ipsius beatitudinem, videre etiam in Deo omnia, quæ sunt extra Deum: Dico omnia, absque ulla limitatione; omnia, quæ sunt opera omnipotentis manus Dei; omnia, quæ dependent à causis secundis, & omnia, quæ producuntur à voluntate libera hominum per omnes sæculorum decursus, & in omnibus mundi locis, absque ulla exceptione rei minimæ. Quæris: cur necesse est, ut videat hæc omnia? sanctus Thomas affert hujus pulchram & solidam rationem.

Nec unicus est ex omnibus Beatis, cujus intellectus illuminatus non sit omnibus cognitionibus necessariis ad plenam ipsius satisfactionem; aliàs beatus non esset. Necesse est ergò ipsum scire omnia, quæ concernunt ipsum & statum ejus; cum facultatem hæc habeant præstandi ipsi satisfactione. Jam Jesus Christus est solus ex omnibus Beatis, cujus status requirit perfectissimè nôsse omnia, quæ sunt extra Deum, eòquod omnia concernant & respiciant ipsum, omnia ipsi subdantur, omnia ad ipsum pertinent: Ipse est Caput Angelorum & hominum, ipse est supremus Monarcha omnium creaturarum, ipse est Judex absolutus omnium actionum humanarum, ipse est

Lll 3

dominus

Dominus & possessor legitimus omnium entium creatorum, cum omnia nonnisi ex amore ipsius sint condita. Et hoc est, quod sanctus Paulus dicebat fidelibus, qui membra sunt corporis mystici Jesu Christi: *Omnia vestra sunt, & vos estis Jesu Christi, & Jesus Christus est DEI Patris sui.* Interest ergo ipsi omnium; necesse est ergo ad perfectam ipsius beatitudinem scire & cognoscere omnia.

Nihil celare possumus Jesum Christum,

O Deus! exclamavit hic Philemon, totus abreptus admiratione & gaudio; quam ampla latitudo scientiæ beatæ in anima Redemptoris mei! quantum consolationis experior in corde meo, dum conspicio illam tam copiosam, tamque speciosam! sed quanta confusionis & humiliationis mihi ansa ex eo, quod celare non possim ipsam turpitudinem meam? Itane ergo, mi Jesu, tu cognoscis omnia? Ita, tu omnia nosti sine ulla limitatione, nihil te latet, ipsas profundissimas intueris abyssos, id est, clarè vides omnia, quæ sunt abditissima & arcanissima in cordibus hominum. Nemo est tam perfrixtæ frontis in mundo, qui semper portare vellet cor suum apertum in manibus suis, illudque exponere oculis totius mundi indiscriminatim: Nam, ô Deus, quid rerum agitur quandoque ibi, quarum pudeat nos

ipfos! Et nos id semper apertum circumferimus oculis Jesu Christi, qui videt hæc omnia, cuique incumbit aliquando æternam in hæc omnia quæ videt, proferre sententiam. O cor meum si oculi tibi essent ad considerandum magnum hunc oculum, qui omni te videt tempore, an auderes, quod audes? Nonne viveres semper in timore & reverentia ante oculos Majestatis hujus?

Dicitur, oculos Basilisci occidere eos omnes, quos intuentur; sed oculi Jesu circumferunt vitam in aspectu suo; testis est, quam reddidit sancto Petro, aspiciendo ipsum post mortem, quam ipse intulit animæ suæ per negationem suam. Verùm si vitam dant mortuis, quantum vitæ abundantiam dabunt vivis; quam parùm habeat animæ amoris, quam parùm habeat desiderii placendi Deo, quam parùm etiam de hoc cogitet, si bono aspiciatur oculo ab amabili Redemptore suo, quantum mox vitæ & vigoris experitur augmentum, ut zelo ardenti prosequatur ea omnia, quæ placent ipsi! O mi amabilissime Jesu, quando dicere tibi potero cum veritate, cordis mei penetralia ostendens tibi: *Domine, tu nosti omnia, tu scis quia amo te.* Domine, tu intima nosti cordis mei arcana, & tu probe nosti, quod amem

Pulchra consideratio circa id, quod oculi Jesu nos tenent per intuentur.

Joan. 21. v. 7.

amem te. Vellem repetere hoc centies de die, & toties iterum repetere illud, quo ad id tandem cum veritate possem affirmare.

Egregius hic affectus, quem Philemon exprimebat nobis, cum certo quodam igne, qui emicabat ex oculis ejus, ostendit nobis clarè, non solum ipsum verè esse conversum, sed totum esse Jesu Christi; eòquòd conspecta in ipso excellentià, tantà demulcerent illum voluptate. Interim

bonus noster Ecclesiasticus probè consolatus ex eo, quòd videret tanto perfundi solatio hunc hominem aspiciendo duntaxat primam portionem divitis hujus thesauri sapientià & scientià, cum promiserit, se monstraturum hunc ipsi totum integrum, secundam illius exposuit ipsi portionem, in qua non minus, quo admiraretur, invenit, quàm in prima; & hæc erat scientia infusa.

§. 2. De Scientia infusa Christi Jesu.

Quando videbant Judæi Jesum Christum ad eò divinè prædicantem & sapientem post se corda hominum, adhæc pronuntiantem non nisi oracula, quæ tam sublimem annuntiabant eruditionem, ut non recordarentur se unquam audivisse hominem ita loquentem, obstupuerunt, seque interrogarunt invicem: Quomodò possibile est, tantà pollere hunc hominem eruditione, cum nunquam viderimus ipsum frequentantem scholas? unde ei tot lumina, qui nunquam Gymnasii salutavit limina? Admirabantur, & comprehendere id non poterant.

An Judæi habuerint an-
sam admirandi scientiam
Jesu Christi,

Hic Priscus sermone in medium prolato fari cœpit: Quantum ad me, nulla me hujus rei cœpisset admiratio; judicâsem enim, cum id scientiæ non obti-

nuerit studio literarum, esse debere scientiam aliquam infusam. Nonnè constat, Deum magnum esse Magistrum, qui in instanti, cum sibi placuerit, majori intellectum hominis imbuere potest scientiâ, quàm acquirere ipse possit non intermisso totius vitæ suæ studio? Quoties dignatus est ipsemet instruere rudissimos quosque, omnisque expertes scientiæ, ut eruditissimos efficeret ex iis viros, veluti erat ingens illa Eremitarum frequentia, qui intrabant Eremita condensa, antequam ulla in scholis perfolvissent pensa literarum, non alio usi Magistro, nisi Deo, nec codice alio, nisi unico magni hujus universi volumine, cuius folia, lineæ & characteres, omnes sunt res creatæ? Et parvo temporis spatio conspecti sunt prodire è deserto
ita

ita diferti, ex indoctis mutati in viros doctissimos & omni imbutos eruditione, ita ut magni Academicarum Doctores illos accederent consultum, & perciperent ex iis non nisi oracula.

Scientia infusa Salomonis & Adami.

Nonne hujus specimen relucet in Salomone, qui nocte unica tanta recepit e caelo lumina, ut omnium censeretur sapientissimus hominum? Nonne exemplum affulget nobis in Proto parente nostro Adam, cujus locupletare voluit Deus intellectum thesauro scientiarum omnium, producendo illum, quasi si quis specioso vasi pretiosum infunderet liquorem? Homo hic, qui prodibat e manibus Auctoris sui, non frequentaverat scholas, & caput ipsius universalis erat Bibliotheca totius naturae humanae, quam ditaverat Deus cunctis scientiis naturalibus, ut illas suis communicaret posteris, in quos derivasset ipsas cum natura, & ipsi evasissent docti omnes & omni literaturam exculsi absque ullo labore. Sed eheu! perdidit pretiosum hunc liquorem unico curiositatis peccato, dum scire plura voluit, quam voluerit ipsum DEus scire: *Scientes bonum & malum*. Et omnes ipsius posteris, qui sicut haeredes nascuntur ipsius noxae, ita & ipsius ignorantiae, laborant infatigabiliter & omnem navant operam cunctis saeculis, ut ratione quadam hanc re-

Gen. 3. v. 5

parent jacturam, seque postliminio reponant, defendendo jus suum in possessionem pretiosi hujus liquoris parentis sui. Quilibet sibi parat ex eo portionem tenuem laboribus millenis; sed omnes simul nunquam possederunt ipsum tam perfecte, sicut ille.

Quam visu jucundum fuisset spectaculum, aspicere primi hujus in mundo hominis intellectum, omnibus pretiosis ornamentis, quibus DEus ipsum locupletaverat, instructum. Siquidem si homo epitome est omnium operum Dei, plerumque nuncupatus a sanctis Patribus Microcosmus, id est, mundus parvus, sol ipsius fuerat suus intellectus, & lux ipsius scientia haec infusa, quam DEus consulto ipsius exornavit intellectum, sic ut sole firmamentum, ut magnum effunderet splendorem luminum spiritualium in totam ipsius animam, sicut sol materialis visibile suum effundit & diffundit lumen cuncta super corpora. Nihil nobis absconditur ad praesentiam solis, non nisi opus nobis est nostros in partem, quae placuerit, vibrare oculos, & omnia videmus absque labore. Et nihil etiam ipsi fuerat incognitum, quamdiu in sua circumferebat anima ingentem hanc scientiae infusae faculam; nihil opus illi fuerat, quam suum quoque voluerat,

Pulchritudo intellectus Adami in sua innocentia.

luerat, attollere intellectum, & mox cognoscebat omnia.

DEus plura
dedit Jesu
Christo quam
Adæ.

Sed cum verum sit, reponit desuper doctus noster Ecclesiasticus, quod supremus Creator magnifico hoc dono lucupletaverit primum Adam, qui non erat nisi servus: quid cogitare possumus, fecisse ipsum in favorem secundi Adæ, qui erat proprius & unicus ipsius Filius? Hic est, qui procedit ex utero ipsius in generatione sua æterna, velut infinitum lumen de infinito lumine, sicut tota cantat Ecclesia

Symb. Nicen.

in Symbolo: *DEum de DEO, Lumen de Lumine.* Et quando produxit illum de novo in nativitate sua temporali, an quidquam omiserit, quin mitteret ipsum in Lucem ceu Filium Lucis, ipsiusque locupletaret animam omniscientiarum infusarum abundantia, quam intellectus humanus, & intellectuum omnium nobilissimus ac perfectissimus potest recipere? Cui effusè donaret ex toto sapientiæ & scientiæ suæ thesauro, si erga proprium suum Filium se parcum exhibuisset?

S. Thomas
1. p. q. 11, a. 1.

Hinc est, quod doceat S. Thomas, lumina hæc & cognitiones has scientiæ infusæ magis illustrasse intellectum Christi Jesu quam omnes scientiæ Angelorum & hominum, etiamsi unirentur simul, quenquam illorum possent illustrare: quemadmodum solus sol majorem in mun-

do diffundit splendorem, quam Jesus Christus omnia simul astra & cœli sidera: plus cognovit solus, quam omnes Angeli & homines simul. non sunt arcana cordium, non sunt cogitationes mentium, non sunt abditæ virtutes creaturarum, quas non cognoscat perfectissime.

Priscus, qui cohibere non poterat suæ impetum curiositatis, interpellebat eum hic, dicens: Nonnè naturale est intellectui humano, indagare, rimari, scrutari ubivis omnia, ad cognoscenda arcana naturæ? Hoc est, quòd Philosophis dedit ansam dicendi de intellectu humano: *Intellectus est omnia*; id est, habet capacitatem formandi sibi idæas omnium rerum, sicut oculus capacitatem habet recipiendi in se omnes colores.

Verum est, respondit ipsi Ecclesiasticus; sed magna hæc capacitas intellectus humani, non est actualiter impleta omnibus iis, quæ recipere posset, non magis, quam oculus actualiter non videt omnes colores quos videre potest. Nonnisi solus intellectus Jesu Christi fuit, qui habuit semper & in æternum habebit plenitudinem actualem omnium cognitionum naturalium, quas habere potest; hujus tibi, ad pacificandum te, reddenda est ratio. Nonnè verum est, quòd intellectus, qui manet in sola potentia sciendi, & non scit actualiter & re ipsa, sit obnoxius

M m m

defe-

defectui & ignorantia? Jam quis est, qui cogitare audeat, reliquisse Deum aliquem defectum vel ignorantiam in intellectu unigeniti Filii sui? Dicendum igitur est, vastam capacitatis ipsius amplitudinem, totam repletam esse actu suo; id est, quod sciat actualiter omnia, quae sciendi habet capacitatem. Contende & intende nervos animi, quantum volueris, & vide, an comprehendere, quousque haec se extendat cognitio, poteris.

S. Thom.
supra.

An tota potentia obedientialis Jesu Christi fuerit repleta,

Et nihilominus habeo adhuc, quod tibi dicam: S. Thomas duo nobis distinguit potentiarum genera in intellectu Jesu Christi; unam appellat naturalem, & alteram obedientialem, hoc est, supernaturalem & miraculosam. Omnia quae hucusque diximus, non respiciunt nisi potentiam naturalem; sed supernaturalis absque comparatione se magis extendit: siquidem intellectus humanus capacitatem habet, quam attolli possit ab omnipotentia DEI eodumque, ut cognoscat omnia, quae excedunt potentiam ipsius naturalem, & quod placuerit DEO docere ipsam per divinam suam revelationem.

Nonne sic fustulit & elevavit intellectum Prophetarum, quibus manifestavit veritates divinas, quosque praecones fecit oraculorum, quae cuncta in admirationem rapuerunt saecula? Sed

quid est, quod manifestavit DEUS cunctis Prophetis, respectu maximi illius splendoris luminum ac cognitionum divinarum, quibus replevit omnem potentiam obedientialem intellectus Filii sui unigeniti, in quantum repleti poterat, absque eo, quod ibi maneret aliquid inane, vel aliquis defectus? Nonne fatendum est, omnes scientias reliquarum creaturarum non esse nisi parvas luminis scintillas in comparatione cum magno hoc sole? Prophetae non receperunt divinas has revelationes, nisi aliquando & valde breves; sed in ipso aetivi semper erant splendores, nunquam non fixi in plena sua meredie, lumina & cognitiones semper actuales, semper splendidae, non relinquentes in intellectu ejus vel unicum tenebrarum atomum.

O DEUS! exclamavit desuper Priscus totus admiratione & gaudio abreptus; quanta debuerant esse deliciae animae Jesu Christi, quae morabatur perpetuo in maximis hisce cognitionum ac luminum splendoribus. Fateor me non capere abundantiam voluptatis suae, sed aliquid illius conjicio ex proprio meo experimento: minimus luminis spiritualis radius consolatur me, si majori quodam irradiet splendore, totus difflo dulcedine. Verum si aliquando obrueret me

Quanto anima Christi delibuta fuerit gaudio in his scientiarum splendoribus

me inuisitatorum abundantia luminum, manifestantium mihi plures veritates sublimes communem captum hominum transcendentes; intellectus meus cohibere se non posset, quin transportaretur in excessum jubili, quo abripitur extra se, nescius amplius quid ageret, spiritali quâdam sepultus ebrietate, quæ causaret deliquia, raptus, extases. O procul dubio, si anima Jesu Christi sola non fuisset fortior omnibus hominum animabus simul, submersa fuisset in magno hoc deliciarum Oceano, quas scientia hæc infusa propinabat ipsius animo, nunquam ex profundissima raptuum horum abyssu ad se reversura. Hæc verba efficaciter admodum commoverunt bonum nostrum Ecclesiasticum, qui conversus ad Jesum Christum, non minus corde quàm ore sic ipsum affatus est.

psal. 33.

O Jesu! Lux vera, quæ illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum; ut quid ambulandum nobis est adhuc in tenebris, dum tibi adherere, tua sequi statuimus vestigia? Nonne scriptum est: *Accedite ad eum, & illuminamini?* Non opus est magno labore, nec aliud faciendum mihi, nisi quod exhibeam me tibi præsentem, & oculos mentis meæ in te teneam defixos: sensibilis sol non ita abun-

danter suam circulatur lucem in oculos suæ apertos præsentia; sicut tu effundis tuam in omnem animum tibi cogitatione intentum. Væ frequentibus nostræ mentis evagationibus, quæ tam sæpe obstant nobis, ne aspiciamus te. O amabilis Lux animarum nostrarum! Extra te nonnisi sunt tenebræ, nonnisi caligo ignorantia.

Quanta mihi consolatio, nosse, quod Jesus sit Lumen quoddam magnum, cui nihil sit absconditum? Non angor, quâ ratione ipsi meas exponam misérias, ut ipsius efflagitem misericordias; aliud nil mihi agendum, nisi quod coram ipso me exhibeam: Nonne enim ipse scit omnia? nonne clarè ipse intuetur profundas calamitatis meæ abyssos? nonne melius ipse novit quàm ego, intima cordis mei arcana? Anima mea, nihil ergo agendum tibi, nisi ut te statuas coram illo prorsus humiliatam, & illo confusam pudore qui occludit os culpæ reis ac nocentibus: *Vide Domine, & considera, quoniam facta sum vilis.* Sufficit te meas videre misérias; cum enim me magis propriâ tuâ ames vitâ, an videre illas poteris, quin consoleris?

Hic Philemon interpellat Ecclesiasticum & suum ab ipso exigit promissum. Sponderas mihi, te quatuor demonstratu-

M m m 2 rum

Gaudium bonæ animæ aspicientis Jesum Christum, velut veram lucem suam.

Threu. 1.

rum mihi scientiarum genera, velut quatuor portiones exquisitissimas ejus, quem ingressi sumus, thesauri, duas illarum jam

aspexi, scientiam beatificam & scientiam infusam: Quæ est igitur tertia? Ecce tibi eam: & hæc est scientia acquisita.

§. 3. De Scientia acquisita Jesu Christi.

JESUS CHRISTUS
solus contulit
sibi ipsi scientiam
acquistam & quomodo.

NUcupatur Scientia acquisita in Jesu Christo illa, quam ipsemet sibi formavit ex proprio suo intellectu, quin acceperit illam ab alio (nunquam enim aliquid didicit nec ab Angelis, nec ab hominibus) sed cum ipsemet uteretur luminibus ac cognitionibus incomparabilis potentie intellectus sui, omnibus locupletatus est scientiis, quibus intellectus humanus Dei-Hominis vi discursus & ratiocinationis repleri potest. DEUS solus contulit ipsi scientiam infusam; sed is ipsemet sibi comparavit scientiam acquisitam. Prima est extracta e thesauris Dei absque eo, quod alio esset opus, quam illam recipere; sed secunda extracta est e proprii sui intellectus fundo, quod DEUS conjecerat omnia scientiarum semina, sicut in sinum terræ omnium plantarum semina conjecerat, quando mandavit: *Germinet terra herbam viventem.*

Gen. I.

Noster intellectus est creatus ad progignendas scientias, sicut terra ad progignendas plantas,

Si intellectus humanus bene coleretur, non est scientia naturalis, quam ipsemet e proprio suo non posset educere fundo, cum erectus sit ad producendum cognitiones & scientias, sicut ter-

ra ad producendum herbas & plantas. Sed maledictio DEI, quæ terram nostram spiritualem pari ratione percussit, quæ corporalem, in supplicium peccati Proto-parentis nostri, eò nos redegit miseriarum, ut, sicut terra non producit ex seipsa nisi tribulos & spinas, & post sedulam etiam ipsi impensam culturam, nostrum frustratur & suâ spe dejicit laborem, sterilis manens ac ingrata; ita intellectus noster naturalis ex seipso non producat nisi errores & ignorantias, & postquam etiam in ipso colendo omnem navaverimus operam; tam parum inde referamus, ut omnes scientiæ sapientissimi in mundo hominis, ferme sint nihil respectu eorum, quorum laborat ignorantia.

Non nisi intellectus Jesu Christi est, quem invadere non poterat peccatum, quique alia ex parte omnem habebat perfectionem, cujus intellectus humanus habebat capacitatem: Ipse solus possidebat fundum tam divitem, tamque fecundum in omni bonarum cognitionum & scientiarum genere, ut illæ se producerent,

rent, quasi seipfas, isque sine ullo labore vel studio à primo instanti conceptionis suæ imbutum se conspiceret cunctis scientiis naturalibus, quas intellectus comparare sibi potest humanus.

Sed hujusmodi scientiæ acquiræ genere quid opus habuerat, interrogavit Philemon, cum beatam habuerit & infusam, per quas tam perfectè cognoscebat omnia? Hoc non erat, quod opus habuerit illis, respondet Ecclesiasticus, sed ex quadam perfectionis abundantia: non enim decebat mirificam hanc intellectus sui naturalis fecunditatem sterilem manere, vel vacuam eo, quo poterat perfici: *Ur, sicut dicit S. Thomas, non esset in Jesu*

D. Th. 3. p. q. 12. a. 1. *Christo defectus minimus, quantum ad ipsius animam. Profectò cum Verbum æternum includendo hominem in mysterio Incarnationis, assumpserit ratione quâdam in Persona sua universum mundum, oportebat, ut omnes quoque spirituales mundi assumeret perfectiones, quarum scientiæ acquiræ unum ex præcipuis conficiunt ornamentum. Verùm concluderat omnes in seipso, velut in thesauro abscondito: In quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. Non ostentabat illas vel minimum ad comparandum sibi applausum & estimationem hominum; nisi quantum fuerat ad operandam mundi salutem opus.*

Cur opus fuerit habere Jesum Christum scientiam acquiræ ultra beatam & infusam.

ad Colos. 2. v. 3.

quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. Non ostentabat illas vel minimum ad comparandum sibi applausum & estimationem hominum; nisi quantum fuerat ad operandam mundi salutem opus.

In quo admirandum nobis re-
 liquit exemplum perfectæ humi-
 litatis, quæ nunquam exercetur
 excellentius, quàm quando intel-
 lectus, qui resplendere posset ve-
 lut cæli sidus per lucis suæ radios,
 eximiam, quâ excolitur, osten-
 dendo eruditionem, voluntariè
 sese ecclypfat, seque deditâ celat
 & occultit operâ sub silentii & mo-
 destiæ velo, dissimulando, possi-
 dere se absconditum hunc the-
 saurum, nisi quando obstringitur
 ostendere illum ad majorem
 Dei gloriam & animarum salu-
 tem. O quàm paucos reperire
 est inter doctos & etiam magis
 spirituales, qui id genus humi-
 litatis noverint exercere. Siqui-
 dem si difficile est abscondere
 lumen sensibile, quod seipsum
 profert in medium, ratione quâ-
 dam æquè difficile est abscon-
 dere lumen spirituale, quod sem-
 per erumpit, dum magis conti-
 neri putatur.

Quot & quanta sacrificia in-
 teriora faciebat absque intermis-
 sione Jesus Christus ad glorifi-
 candum DEum Patrem suum.
 Magna hæc anima infinitâ ratio-
 ne splendidior millenis solibus,
 in profunda semper continebat
 se modestia, quo fiebat, ut fieret
 parvi, filius censeretur indigentis
 fabri, & permagnæ homo sim-
 plicitatis. Vivebat incognitus
 in medio ignorantia hominum:
 tolerabat sarcasorum & contu-
 me-

Humilitas in-
 genii excel-
 lentis.

Sacrificia inte-
 riora Jesu
 Christi.

tumeliarum multitudinem, la-
celitus ab eis aculeis, & admi-
randa cum patientia & mansue-
tudine respondebat illis: verbo-
rum ac disceptationum provo-
catus ab eis certamine, quo nil
quærebant nisi obruere ipsum
confusione, obviabat eis mirâ
responsorum dulcedine: Evan-
gelium suum prædicabat verbis
tam simplicibus, ut contemne-
rentur à superbis, quamvis præ-
dita essent virtute tam sublimi,
tamque eximiâ, ut animæ illa
cum humilitate perpendentes in-
venirent in illis miras, quibus ab-
riperentur, illecebras, sibi que in-
comprehensibiles, quas re ipsa de-
gustant & Angeli & homines;
sed gratia hæc abscondita est sa-
pientibus & prudentibus mundi,
sicut ipsemet dicit, & revelata
non est, nisi parvulis, id est, hu-
milibus.

Ad comprehendendum benè spi-
ritum & intelligentiam homi-
num, oportet intelligere benè
ipsorum verba; sed ad compre-
hendendum benè verba JESU
Christi, oportet habere ipsius Spi-
ritum, qui tam oppositus est spi-
ritui mundi, & usque adeò spi-
ritum transcendens humanum,
ut ii, qui legunt vel audiunt di-
vinæ ipsius sapientiæ verba abs-
que hoc Spiritu, nihil ex iis in-
telligant.

Nonnè appellas scientiam ac-
quisitam JESU Christi illam, re-

posuit Philemon, quam acquisi-
vit successivè, & juxta quam
proficiebat sapientia & ætate apud De-
um & homines, sicut sanctum di-
cit Evangelium? Non, respon-
det Ecclesiasticus, non oportet
confundere in ipso scientiam ac-
quisitam cum scientia experi-
mentali. Verum quidem est,
utramque esse acquisitam, sed
modo diverso: siquidem trahe-
bat unam ex seipso, è proprio
fundo intellectus sui, & alteram
recipiebat ab extra, ex usu sen-
suum suorum. Hinc est, quòd
cùm intellectus ipse, habuerit
in primo instanti vitæ suæ om-
nem suam perfectionem, ab illo
momento tam perfectè fuerit
repletus tribus scientiarum gene-
ribus, beatificæ, infusæ & acqui-
sitæ, ut hæc nunquam adauctæ
fuerint novâ aliquâ cognitione,
quam acquiserit progressu æta-
tis: Et quando Evangelium no-
bis dicit ipsum profecisse sapien-
tiâ, sicut ætate, intelligendum
est juxta expositionem S. Am-
brosii & Theophylacti, quòd ex-
terius ostenderit majorem sapien-
tiam, juxta proportionem, quam
ipse ætas requirebat: siquidem
si constitutus adhuc in infantia
demonstrasset omnem sapien-
tiam viri perfecti, fuisset prodigium,
quod percelluisset pavore
mundum, potius exhibens phan-
tasma, quam verum infantem:

*Visus fuisset prodigiosus, & esse phan-
tasma pueri, non verus puer.*

Luc. 2.

Differentiâ
ter scientiam
acquistam &
experimenta-
lem JESU Chri-
sti.Quomodo
intelligo-
dum, quòd Je-
sus Christus
profecit sa-
pientiâ.Theophyl. in
Ve. cap. 2. Luc.

Verum non ita se habet cum scientia experimentalis, quam paulatim trahebat ex objectis exterioribus, per usum suorum sensuum, sicut alii omnino infantes. Siquidem negari non potest, ipsum profecisse indies in

hoc scientiæ genere, juxta quod indies novas capiebat experientias. Hæc est illa scientia experimentalis, quæ constituit quartam & ultimam portionem thesauri intellectus sui. Ecce quid exin comprehendere possimus.

ARGUMENTUM.

§. 4. De Scientia experimentalis Jesu Christi.

Anima nostra agit cum Deo & creaturis modo diverso.

Anima nostra, quæ medium tenet locum DEum inter & creaturas, eòquod sit infra Deum, & supra omne id, quod DEus non est, potest agere & conversari cum ambobus. Ut conversetur cum Deo, qui purus est Spiritus, habet intellectum suum, qui totus spiritualis est; & ut agat cum creaturis, quæ materiales sunt, habet sensus suos, qui sunt corporales. Ipsa agit cum Deo, ad recipiendum ab ipso cognitiones, ipsa agit etiam cum creaturis ad recipiendum ab illis cognitiones; & quia vita animæ est ipsius cognitio, trahit hanc ex omni parte: Id quod anima nostra recipit à Deo per intellectum suum, est fides vel scientia infusa in vita hac præsentis, & post hanc visio ipsius beatifica, id quod recipit à creaturis sunt cognitiones experimentales, quas trahit ad se ab extra per sensus.

Sanctissima anima Jesu Christi, quæ ejusdem naturæ est cum nostra (quamvis perfectionis

longè sublimioris super reliquas omnes) habet intellectum suum totum spirituale ad agendum cum Deo Patre suo; habet etiam sensus suos corporales, ad agendum cum creaturis suis: & per hoc commercium, quod magna hæc anima habere voluit cum parvis creaturis, acquisivit scientiam experimentalem: siquidem propriis suis experientiis probe cognovit malitiam hominum se persequentium absque intermissione: cognovit per experientiam dolores passionis suæ fuisse amarissimos, & ut Scriptura loquitur, *didicit ex iis, quæ passus est, obedientiam.* Quis diffitebitur, quin hæc experientiæ, quas habuit, boni & mali, sensibiles hæc cognitiones, quæ multiplicantur & augebantur indies, pepererint ipsi scientiam semper novam, semperque majorem.

Sed experientia nostrorum sensuum, reverà non est scientia, objecit desuper Philemon. Siquidem imprimis omnes nostri

Jesu Christi habuit cognitiones experimentales.

Hebr. 5.

stri sensus tam sunt imperfecti, ut decipiantur omni momento, & sapius in errorem inducant animam, si referat se ad ipsos. Et deinde id, quod cognoscimus per nostros sensus, non est nisi apparentia & externa rerum superficies, & non propria ipsarum natura, quæ sæpe tota est alia, quàm appareat: se enim simulare nosque decipere amat natura. Non est igitur scientia certa, tenuis hæc, quam recipimus à sensibus, cognitio, sed ad summum aliqua est conjectura. Et tandem ea, quæ nostri percipiunt sensus, non sunt nisi res singulares, & plerumque transitoria, quæ objectum non sunt scientiæ, cum hæc requirat res universales & invariabiles.

An experientia vera fuerit scientia in Jesu Christo,

Fateor hæc omnia, respondet Ecclesiasticus, si loquaris de hominibus in communi; sed respectu Jesu Christi benè dici potest, ipsius cognitiones experimentales, fuisse tot scientias veras, ob rationes omninò contrarias. Si quidem imprimis omnes ipsius sensus erant tam perfecti, ut nunquam deciperent, nec in errorem ipsius inducerent animam, representando ipsi unum pro altero. Secundò licet per sensus non perciperet nisi externam superficiem rerum, non magis quàm nos; nihilominus discernibat tam perfectè mendacium à veritate, ut simplici rerum aspectu

cognosceret earum naturam. *In Marci 16. v. 21.* *ruitus eum dilexit:* Cum duntaxat vidisset illum, cognovit ipsum optimè & amavit. Et tandem, licet ea omnia, quæ cadebant sub sensus ipsius, essent res singulares, sufficit, quod tantum cognoverit ipsas, quantum erant cognoscibiles, ad fundendum desuper unam scientiam experimentalem.

Concesserim, quartam hanc scientiam æqualem non esse in excellentia tribus aliis; sed videntur, ipsam ratione quâdam magis esse amabilem. O Jesu! adoro scientiam tuam beatam, revereor scientiam tuam infusam, admiror scientiam tuam acquisitam; sed amo super omnia scientiam tuam experimentalem, cum per illam præcipuè tantum cum familiaritate volueris agere cum miseris tuis creaturis. Dignatus quidem fuisti nos intueri, nobiscum loqui, nostra audire verba, vivere nobiscum, nostrum comedere panem, nostram attingere terram, nostrum respirare aërem, nostrum aspicerè lumen, eisdem uti elementis nobis communibus; sed quod majorem ciet admirationem, in societatem nostrarum voluisti venire miseriarum humanarum, & ipsemet illarum sentire magnitudinem propriis tuis experimentis. Enimverò tu ipse sustinisti sitim, famem, calorem, frigus,

gus, lassitudinem, dolores, persecutiones, injurias, captivitatem, calumnias, oppressionem summæ injustitiæ maximam, & denique omnis generis usque ad mortem sævitiæ ac immanitates.

O Bonitas! Bonitas infinita! quid affligi debueras scientiâ hâc tam amarâ, nisi fuisset ad ulciscendum in te ipsa injuriam, quâ proto-parentum nostrorum curiositas affectit DEum, dum scire voluerunt bonum & malum, contra ipsius mandatum? quid addiscendum habueras propriis tuis experimentis omnes nostras miseras humanas, quæ nec unquam appropinquare debebant tabernaculo tuo, adorandæ personæ tuæ, nisi ut doceres porta-

re nos nostras patienter ex amore tui, sicut tu illas voluntariè assumpisti ex amore nostri? sed quomodò non vellem ex toto corde meo experiri pondus crucis tuæ, cum tu volueris tanto cum amore portare pondus crucis meæ.

Sufficit, dicit hîc Philemon, satis superque modo cognovi, in Jesu Christo absconditos esse omnes thesauros scientiæ & sapientiæ DEI; & abundè satisfactum mihi, quòd aliquantulum cum otio licuerit considerare præcipuas quatuor portiones divitis hujus thesauri. Sed cur non omnes ejusdem tenentur desiderio? Cur plerique hominum ipsum ignorant, imò etiam contemnunt?

ARGUMENTUM.

Scientia Jesu Christi est excellentissima, quæ esse possit in mundo, ex parte principii, unde procedit.

ARTICULUS III.

NON immeritò admiraris Philemon, respondet doctus noster Ecclesiasticus, ex eo, quòd omnes in mundo homines non oblectentur plurimum pulchritudine scientiæ Jesu Christi, ut more discipulorum sequantur vestigia ejus. Contemnitur facile magister rudis & expertus doctrinæ qui munus sibi arrogat instruendi alios; sed quando cognoscitur excellere sapientiâ &

eruditione, virtute & animi magnitudine alios, respicitur cum reverentia, veluti res quæpiam divina: accurrunt sponte ipsius admittuntur dogmata, & quæcunque ex ipsius proficiuntur ore, recipiuntur velut oracula.

Hinc est, quòd Trismegisti, Pythagoræ, Socrates, Platones, Hesiodi, Catones & tot alii sint habiti velut Præceptores mundi, majusque obtinuerint imperium

N n n

in ani-

Cur omnes
Legislatores
persuaserint
hominibus,
leges suas
proficisci à
DEO.

in animos, quàm ulli exercuerint in corpora reges. Sed sapientes hi, qui probè noverant, indolem intellectus humani, agnoscentis semper suam in medio ignorantiae suae nobilitatem, qui que probè gnarus, nihil esse supra se nisi DEum solum, semper difficultatem experitur submittendi se aliis sibi æqualibus; conati sunt persuadere mundo, doctrinam suam, non esse doctrinam suam, sed illam Deorum, & leges, quas illis præfigebant, tam sacras esse, quasi illas à Deorum accepissent manibus immortalium; credentes, se non satis habituros auctoritatis, ad comparandum sibi obedientiam hominum, nisi loquerentur ex jussu & mandato Dei.

Ira Trismegistus tradens leges Ægyptiis, persuasit ipsis, se accepisse illas à Mercurio. Lycurgus dat suas Lacedæmonibus, velut profectas ab Apolline. Solon commendat suas Atheniensibus velut donum Minervæ, Plato à Jove & Apolline accepisse se suas gloriatur. Charondas ut majori suas prosequerentur veneratione Athenienses, illas comminiscitur à Saturno inventas. Et omnium maximè propositus Mahomet, sua ut statuta Arabibus velut oracula cæli proponeret, persuadet ipsis, se illa accepisse à Deo per ministerium sancti Gabrielis. Omnia hæc de-

monstrant, quòd, quando homines recipiunt instructiones ab aliquo ad dirigendum suam judicium per cognitiones ipsius, vel quando accipiunt leges ad moderandos suos mores, ipsorum submissio semper eo tendat, ut prætendant se submittere Deo, velut summæ veritati, à qua non possint decipi, vel infallibili regulæ justitiæ, à qua induci non possint in errorem.

Non igitur erant nec Jupiter, nec Mercurius, nec Saturnus, qui non erant nisi Dii falsi & commentitii; neque erant etiam homines, quos videbant æquè fragiles ac se, quibus suam obstringere volebant libertatem, & sui permittere directionem; sed suam intendebant reddere submissio-
Quomodo omnes idololatras habuerint intentionem adorandi Jesum Christum, absque eo, quòd ipsum cognoscere.

tionem illi, qui solus supremam in homines habet auctoritatem ad imponendum ipsis leges, & veritatem infallibilem in seipso, ad dirigendum eos absque errore. Jam non est, nisi solus verus DEus, Deus-Homo JESUS CHRISTUS, qui supremam hanc habet auctoritatem, qui que ipsa est veritas: Ab ipso igitur recipere intendebant doctrinam & leges, quibus instituebantur; nunquam enim illas receperunt, nisi quia crediderunt, quòd, cum justæ sint & veræ, proficiscerentur à principio justitiæ & veritatis, quod ipse est solus. Et ex hoc dicitur

dici potest, quod fuerint ratione quadam omnes Christiani, saltem in intentione occulta & confusa, dum erant re ipsa idolatræ in exercitiis suis, eorumque observatione.

Nimiùm hoc est, quod dicit, interpellat hic Priscus, non habent homines tantum naturalis propensionis, ut sint Christiani, quam habeant ut sint idolatræ, cum certum sit, quod idololatria lenocinetur sensibus & inclinationibus naturalibus, quas Religio Christiana impugnat. Omnino contrarium, opposuit fortiter Ecclesiasticus, sine temeritate affirmare possum, non esse nisi ex deceptione, quod aliam doctrinam recipiant homines, quam illam Jesu Christi, & illata vi, quod vivant sub aliis, quam sub legibus ipsius. Constituatur & relinquatur homo in integra libertate, qui non sit præoccupatus falsis opinionibus hominum, nec exemplo multitudinis, nec timore potestatis sæcularis, qui non consulat suos sensus, nec immoderatas suas passionés, sed qui utatur ratione sua, & proponatur ipsi doctrina Jesu Christi, quam tradit, & ipsius lex, quam imponit hominibus, impossibile est, ut hanc infinita ratione non præferat omnibus aliis.

Siquidem imprimis si quærat: Unde venit hæc lex, & quis docet hæc scientiam? dicitur ipsi:

Est solus verus DEUS omnipotens, qui fecit cælum & terram. Ipe non credet, dicit Priscus; sed demonstrabitur ipsi clarè. Non habemus quid antiquius, nec magis authenticum, quam historiam de creatione mundi; ibi dicit nobis, quod idem DEUS, qui fecit hominem ad imaginem suam, dederit ipsi sui cognitionem, & imposuerit ipsi suam legem. Ecce igitur tibi doctrinam & legem ejusdem cum mundo antiquitatis; nulla unquam alia hanc supra ipsam sibi arrogavit prærogativam; & homo recipit utramque ab eodem supremo Domino, à quo recepit & esse. Nihil igitur ita divinum est, nec ita excellens in suo principio: hæc veritas indubitata est.

Jam doctrina hæc tam antiqua, tamque divina conservata est in toto quodam populo ultra quatuor millenos annos, & semper existimata est in mundo pro lege & scientia veri Dei, quoad infinitæ aliæ leges ab hominibus vel à dæmonibus fabricatæ, sunt ortæ post ipsam, & mortuæ ad ipsius pedes. Hæc lex promittebat adventum Jesu Christi, quem pluribus obvolvebat & contegebat figuris: ipse tandem venit in tempore promisso ab ipsa, est natus in sinu hujus legis, ipsamque in suum assumpsit finem,

N n n 2

num,

Cuncti homines habent inclinationem naturalem, ut sint Christiani.

modo
es idola-
habue-
intentione
adorandi
in Christi-
, absque
quod ipse
cogno-
nt.

num, non ut ipsam suffocaret & destrueret, sicut injuriosè calumniantur Judæi, sed ut renasci ipsam de novo faceret ex ore ejusdem DEI, qui dictaverat ipsam hominibus à creatione mundi, & conferret illi ultimam perfectionem, quam non habebat, sicut ipsemet dixit: *Nolite putare, quoniam veni solvere legem aut Prophetas, non veni solvere, sed adimplere.*

Math. 5.

Est perfectio antiquæ legis.

Doctrina, quam docuit, & lex, quam condidit in mundo, non sunt ergò alia scientia, aut alia lex, quàm illæ, quæ semper in mundo fuerunt: ipse nihil aboluit, sed omnia majori restituit perfectioni; & sanè Evangelium ejus, non est alia, quàm antiqua, sed est complementum & perfectio antiquæ legis. Et hinc est, quod dixerit Judæis: Doctrina mea non est mea, sed ejus, qui misit me, Patris; ipsa est, quam dedit is vobis cunctis temporibus, quàmque ego ipse dedi vobis; ego enim & Pater meus idem omninò sumus. Nonnè hoc evidentissimè concludit, quod scientia, quam JESUS CHRISTUS docere venit in mundo, sit tota divina in suo principio, eò quòd veniat à Deo Creatore, & data sit hominibus à Deo & Salvatore hominum? Cùm igitur DEUS infinità ratione excellat

cunctos sapientissimos quosque legislatores mundi; infinità quoque ratione admirabilis hæc lex in excellentia transcendit cunctas leges alias.

Si rogarem modò quemvis sanæ mentis, qui nondum haberet animum suum aliâ cognitione aut opinione imbutum, nec cor suum alteri affixum aut illigatum legi, ut videmus hanc post omnes alias, & considerans illam solam frui glorià, ut proficiscatur à Deo Conditore mundi, & insuper nullo non tempore ipsam in mundo tenuisse Sceptra, nisi in rei veritate dicat, quid sentiat, nonnè ob unicam hanc rationem, millies potius præ cunctis aliis hanc ipsam obligaret ex solo lumine rationis humanæ; tam verum est, inclinationem nostram naturalem propendere potius in partem Religionis Christianæ, quàm illam idololatriæ, & consequenter omnem hominem ratione quâdam esse naturaliter Christianum. Sed primæ huic excellentiæ scientiæ JESU CHRISTI adjicio aliam secundam, quæ judicio meo majores adhuc vires habet accendendi animum ipsius amore, & implendi gaudio Christianum, quòd illam profitendi potiatur felicitate. Ecce tibi illam.

ARGU.

ARGUMENTUM.

Doctrina Jesu Christi sola est, quæ nullum habeat errorem, nullumque defectum.

ARTICULUS IV.

Omnes alie leges habebant defectus suos.

Nihil magis probrosum est doctrinæ, quàm si doceat falsitatem pro veritate: Et nihil etiam magis exponit contemptui legem, quàm si præcipiat malum pro bono. Omnes, quos antiquitas sublimioris sapientiæ coluit nomine, ejusmodi fuerunt notæ: siquidem nec unus ex illis fuit, cujus doctrina non docuerit falsitates manifestas, & cujus leges non commendarent aliquod vitium, aut non condemnarent aliquam virtutem: comprehendi non poterat, quâ ratione hominum cæcitas ita excreverit, ut non offenderetur simplici intuitu tantarum tum falsitatum, tum absurditatum, quæ tam palpabiles videbantur, ut in ipsos incurrerent oculos.

Aliqui collocabant beatitudinem in voluptate corporum.

Nonnulli, sicut Epicurus Athenis (quem habebant in mundo ceu sanctuarium sapientiæ) docuerunt summam hominis felicitatem consistere in voluptate; & Aristippus dicere non abhorruit voluptatem hanc esse corporum. Sapientiores quique aspiciabant ipsos velut bruta eminentia ac personata sub humana forma; & nihilominus habuerunt sectatores suos, & habent

adhuc hodie. Impostor Mahomet nonne promisit paradysum bestiarum sequacibus suis? & innumeros tenet instituti sui sectatores, qui velut Vatem magnum venerantur ipsum?

Pythagoras, cujus doctrina moralis tantæ erat puritatis, ut suaderet filiæ perpetuam servare virginitatem, excogitavit fabulosam animarum transmigrationem, docens, quòd exeuntes è corporis humanis transirent in corpus alicujus animalis, cujus in vita amaverunt & secutæ fuerant inclinationes naturales. An quid magis rationi contra quam promittere hominibus ipsos aliquando immutandos in bestias? Et tamen invenit discipulos, qui audierint & secuti sint ipsum.

Plato, quem appellebant divinum, eò quòd appareret doctrina ipsius plùs quàm humana, quæque ex omnibus Philosophorum doctrinis proximè accedit ad illam Christianorum; nihilominus è tam sublimi vertice prolapsus est in tantam cæcitatis abyssum, ut introducere voluerit communitatem sceminarum inter omnes viros, necessarium id

N n n 3

judicans

judicans pro universali pace totius orbis. Et desuper in animo suo formavit leges Reipublicæ cujusdam imaginariæ, quæ tam procul aberat a sana mente, ut si quid insulsi ac stolidi exprimere volebant, dicerent: id esse Rempublicam Platonis. Et ecce nihilominus appellârunt ipsum incomparabilem ac divinum.

Aristoteles
permittit pa-
tribus & ma-
tribus occide-
re proles.

Et Aristoteles, qui gloriabatur invenisse se solum veritatem, quam omnes alii quæsierint incassum, nonnè maximam & crassissimam omnium demonstra-
bat ignorantiam, eòquòd non cognoverit nec veritatem primam, eòquòd falsorum Deorum approbaverit idololatriam; nec primam bonorum morum regulam, cum docuerit patres & matres suas occidere proles, si nimio excrevissent numero, sicut & velut parva monstra mactare foetus, quos nasci viderent cum aliqua deformitate naturali? an quid crudelius, quid immanius possit excogitari? Ecce tamen illos, quos velut prudentissimos & inulitata sapientiæ oracula de-
prædicavit antiquitas. Quid igitur cogitandum sit de aliis, qui horum assecuti non sunt prudentiam? Abhorreret animus omnes illorum referre stoliditates, turpesque consuetudines, quas invexerunt in mundum.

Vide S. Augusti, de Civitate
lib. 2. c. 26.
& 27.

Sed quando consideratur admiranda pulchritudo doctrinæ

Christi JESU, non est animus in mundo, qui non afficiatur, non alliciatur illâ. Ruminetur studiosius, ponderetur penitius, examinetur accuratius, non solum non invenietur aliquid continere falsi, sed docere & tradere veritates adèd sublimes, ut longè transcendant intellectus humani capacitatem: videbitur, leges ipsius non solum non mandare minimum quid mali; sed nullum esse defectum tam levem, quem non condemnent, nec perfectionem tam sublimem, quam non præcipiant, vel saltem non suadeant. Et quomodò ille, qui est sapientia infinita Patris sui, in aliquem dilabi potuisset errorem? aut quomodò ille, qui est ipsemet per essentiam sanctitas sustinere minimam in doctrina sua potuisset imperfectionem? Ecce tibi amabilem, quem sequimur, Magistrum: Ecce tibi sapientissimum, à quo instituimur Doctorem: Ecce tibi legem morumque regulam, quâ dirigimur, omninò sanctam! O DEUS! quanta nobis gloria! sed quanti apex gaudii, dum discipulos nos novimus tam eximii, tamque insignis Magistri. Nonnè deberemus incessanter dicere cum Vate regio ex toto corde nostro: *Deus meus Domine in viam mandatorum tuorum, quia ipsam volui; nec alios volo sequi.*

Verum

Verum est, inquit hic Philemon, doctrinam hanc respici magna cum veneratione, velut sanctissimam à Christianis: sed alii, qui Christiani non sunt, quanta inveniunt ibi, quæ contraveniunt sensibus, & ipsi etiam rationi humanæ? Docere, quòd DEus aternus factus sit parvus infans, quòd DEus immortalis, mortuus sit in cruce morte probrosâ ac infami, ut salvaret homines, qui suo digni erant odio potius, quàm amore; non loqui nisi de cruce, nisi de pœnitentia & mortificatione, & efficere viam cœli adeò difficilem, & tanta alia, quæ horrore percillant naturam, nec ipsa approbaret prudentia humana: pari igitur ratione reperire foret in lege & doctrina ipsius, cui contradici posset, sicut in illa aliorum omnium.

Doctrina Jesu Christi est supra rationem, sed non contra rationem.

Respondeo ad hoc, mirum non esse, si sensus & humani affectus non approbent doctrinam prorsus cœlestem Jesu Christi, cum hæc condita non sit ad blandiendum & lenocinandum ipsorum inclinationibus, sed potius ad reformandum ipsorum immoderationem, indomitam cupiditatem, intemperantiam. Sed nec stuporem ciere debet, si ratio humana aliquantisper offendatur ab ipsa, cum sufficientes non habeat vires, ad immensum portandum pondus maxi-

marum, quas docet, veritatum, nisi fidei suffulciatur lumine: sed præcipue, quamvis doceat multa, quæ ita sint suprâ rationem humanam, quæ non capiat, nihil tamen proponit, quod sit rationi contrarium, ita ut hæc nullatenus illâ offendatur.

Sanctus Athanasius describens admirabilem vitam magni sancti Antonii, qui Eremiti audiit miraculum, refert 46. capite dissertationem, quam habuit aliquando cum certis Philosophis paganis, eo sine accedentibus, ut confunderent ipsum; sed ipsimet recesserunt confusi. Nonne pudet te, interrogârunt primitus ipsum, adorare te velut DEum immortalem, hominem miserabilem, infami mortuum crucis supplicio? ubi sunt oculi tui, nisi videas hoc rectæ ac sanæ adversari rationi?

Pulchra dissertatio sancti Antonii cum Philosophis, quos confundebat mysterio crucis.

Ipsè ingemiscens in corde suo, & concitatus compassione ignorantie virorum ejusmodi, qui tantæ se credebant sapientie & censebantur ab omnibus velut sæculi sui oracula, respondit illis: Quid dicendum vobis occurrit? si innocentia Jesu Christi passa est persecutionem, & patienter toleravit vi factam injuriam, hocine sit dedecus? an deputatis probro obrui adversitatibus, & sæva tolerare usque ad mortem supplicia pro virtute & justitia? Nonne vos ipsi deprædicatis

S. Athanas. in vita S. Antonii c. 46.

catis ex eo, & usque ad aethera extollitis vestrorum virtutem Heroum? Contemnere mortem, quæ fortissimos quosque concutit tremore, seque cunctis majorem ostendere suppliciiis, an non ipsi asseveratis, virtutem esse, quæ cunctorum mereatur venerationem hominum? Eccc ergo puderet me adorare velut DEum illum, qui ostendit & palam exhibuit virtutem hanc divinam? Et si benè nôtis, causam supplicii sui non esse in ipso, sed in vobis, & in me, & omnibus mundi hominibus, qui peccatores sunt, ipsumque cum Deo immortalis sit, factum esse hominem mortalem, ut pateretur pro hominibus dolores atroces ac mortem probrosam, quam suis promeruerant peccatis: nonne cunctis nobis moriendum potius esset ex amore ejus, qui nobis tam luculentum exhibuit amorem, quàm suffundi pudore, dum adoramus ipsum, ipsique nostrum præstamus famulatum?

Vobis potius erubescendum est & verecundandum, dum adoratis Deos, qui facinorosa se obstrinxerunt genere vitæ, nec nisi criminibus magnis suam consignarunt posteritati memoriam. Nonne meritò suffundat vos pudor, dum adoratis velut Deum Jovem adulterum & incestuosum, Mercurium fraudulentum & furem, Martem sangui-

narium & crudelem, Venerem prostitutam & totam vitæ carnalis immersam spurcitiis? Itane castigeretis vos ejusmodi in hominibus crimina, si committerent, & in Diis vestris adoratis illa? Ubi est vestra sapientia, Philosophi? vel potius quanta est vestra enormitas stultitiæ?

Sed confundam vos aliâ ad-
huc ratione, per eandem DEI, quem adoro, crucem. Dicite mihi: An creditis illa omnia, quæ in codicibus Christianorum referuntur, esse vera; vel an creditis, illa omnia esse mendacia & nonnisi meras fabulas, mera commenta? si creditis, nihil subesse veritatis, eccur creditis extitisse aliquando JESUM Christum? Cur de ipsius cruce, de ipsius ignominiiis facitis verba? habetote ergo illa omnia ceu somnia. Vel si creditis nostrum Evangelium esse historiam veram; quare non creditis, dum enarrat vobis, eundem hominem propria virtute, tertio post mortem suam die resurrexisse à mortuis, & virtute eadem quadragesimo post resurrectionem suam die gloriosum & triumphantem ascendisse in cælos? quare non creditis, dum recenset vobis, duxisse ipsum vitam ad eò sanctam & ab omni noxæ genere alienam, ut, cum suos provocasset inimicos ad exprobandum sibi aliquod peccatum, ipsi nec unicum vel

mini-

Omnia, quæ abjecta videntur in JESU Christo, sublimia sunt et admiranda ipsius excellentias.

minimam obtrudere potuerint culpam; & cum illorum, qui ipsius urgebant mortem, malitia excrevisset maximè, ipse iudex concitatus ab iis ad pronuntian- dum sententiam, clarâ contesta- tus fuerit voce, se nullam inve- nire causam mortis in eo? Qua- re non legitis in historia vitæ suæ, tradidisse ipsum doctrinam adeo sanctam, & promulgasse legem hominibus tam sublimem, quâ ad summam attollantur vitæ perfectionem; insuper ut hanc miraculorum confirmaret evi- dentia, mundasse leprosos, illu- minasse cæcos, erexisse claudos, liberasse obsessos, resuscitasse ad vitam mortuos, conspicientibus idipsum inimicis suis, qui tanto- rum miraculorum oppugnare non potuerunt veritatem? Si stultitia est talem adorare Deum, mean mihi verto stultitiam gloriæ, quam commutare nol- lem cum universa mundi sa- pientia.

His auditis, prorsus confusi recesserunt Philosophi, utpote experti in semetipsis id, quod sanctus Paulus dicebat: *Quod stul- tum est DEI, sapientius est hominibus.*

I. Cor. I.

Ratio huma-
na est cœca re-
spectu verita-
tum superna-
turalium.

Naturaliter nos omnes cœcuti- mus respectu supernaturalium pulchritudinum, quas comple- ctitur scientia Jesu Christi; nos- tri ibi nihil vident oculi, sed nec illas nostra comprehendit ratio humana. Affirmat autem no-

bis, esse se lucem mundi; ubi primum concedit animæ ali- quem hujus lucis radium, mirifi- cã ostendit mox claritate, stupen- das esse in iis rebus pulchritudi- nes, ubi natura non invenit nec videt, nisi horrores in exercitiis humilitatis, in cruce, in pauper- tate, in contemptu, & in dolori- bus; quæ omnia ipsa aspicit velut reportatas de natura Deo suo re- belli victorias, & velut solium in quo regnare facit sui purita- tem amoris, magnum non vi- dens discrimen inter crucem & purum amorem: qui enim pa- ti recusat, amplecti renuit puri- tatem amoris: *Abcondisti hæc à Luc. 10. v. 21* sapientibus & prudentibus. Sapien- tia mundi nunquam hoc capiet mysterium.

Sufficit videre te Philemon, perquam clarè, in rebus ipsis, ubi sensus & ratio humana magis videntur offendi, pulchritu- dines inveniri absconditas, quæ voluptate demulceant rationem, quando aspicit illas per divina il- lius, qui has edocuit, lumina, quæ que fateri cogunt, doctrinam Jesu Christi, & legem ab ipso nobis datam tam esse amabilem, ut impossibile esset animam ip- sam semel agnoscenti degustare aliam, sed plura adhuc circa hoc argumentum dicenda mihi re- stant; audi & benè cape, quod sequitur.

Ooo

ARGU-

ARGUMENTUM.

Doctrina Jesu Christi sanctificat animas, ipsasque reddit beatas.

ARTICULUS V.

Doctrina, quae sanctificat, est sancta.

Non exoptarem magis evidentem sanctitatis doctrinae notam, quam videre, quod sanctificet eos, à quibus recipitur: Cuncta saecula viderunt cum admiratione doctrinam Jesu Christi attulisse veritatis lumen, gratiamque sanctitatis omnibus animabus, quae receperunt ipsam: nec mundus unquam aliam, quam ipsius habuit legem, cui vis fuerit & virtus efficiendi Sanctos.

Descriptio doctrinae Jesu Christi.

Psal. 18.

An speciosius quid sit descriptione, quam de excellentiis ipsius nobis reliquit Rex David, dum dixit: *Lex Domini immaculata, convertens animas: & cæteris omnibus, quae legere potes in Psalmo decimo octavo. Ibi dicit nobis, divinam hanc legem esse absque macula, illam convertere animas, ipsam donare sapientiam parvulis, illam latificare cor, ipsam illuminare oculos, illam imprimere sanctum timorem, qui conservet innocentiam animae, ipsam desiderabilem esse super aurum & lapidem pretiosum multum, & dulciorem super mel & favum,*

& denique DEum præparare ipsis qui eam custodiunt, retributionem multam. Quis non fatetur, pulcherrimam hanc descriptionem & imaginem esse, quae fieri possit, alicujus legis, ad accendendum animos ipsius amore? Sed bonum est, pulchrius adhuc esse ipsius Archetypon. Nam ut singula leviter, quae annotavit, inspiciamus lineamenta, ne nimium excrescat nostra Consultatio.

1. Sit primum, quod verè ^{Convertit animas,} convertat animas. Omnes animas, licet leges datæ ab hominibus, dirigere quidem possunt aliqua exteriora, quae concernunt verba vel actiones hominum, quod non est, nisi impedire paulisper effectus, & non tollere & auferre causam ac radicem mali; nec ulterius illarum se extendit potestas. Sed lex divina, quam JESUS Christus nobis condidit, confert, affert & infert sanctitatem usque in intima animae nostrae penetralia. Quando præcipit ipsi mox ab initio, ut amet DEum suum ex toto corde

de suo, ex tota mente sua, & ex totis viribus suis; nonne hoc est ictu unico rescindere omne mali & peccati genus, illamque; attollere ad sublimissimam, cujus capax sit, perfectionem? quando non solum prohibet verba mala & actus perversos, sed etiam interdicit malas cogitationes; quando collocat felicitatem hominis in eo, ut purissimum conservet cor suum, cujus virtute clarè aspiciat DEUM; nonne hoc est perfectè convertere animas, cum verum sit, quòd mensura amoris & puritatis, quâ pollent, sit mensura sanctitatis illarum.

Præstat sapi-
entiam.

2. Sequitur, quòd admirabilis hæc lex sapientiam præstet parvulis, id est, humilibus: arrogantes animi, qui inflantur magnâ sui ipsorum existimatione, quarunt sapientiam in scientiis humanis, in arcanis naturæ, in arduis mundi consiliis & artibus, & manifestè apparet, ipsos hanc ibi non invenire, eòquòd hæc omnia non serviant ipsis, nisi ut defleant à vera ultimi sui finis via, recedant à Deo, & tempus inutilibus terant ac perdant occupationibus, anteponant terram cælo, & tempus æternitati; & ideo verissimè dicit S. Paulus, quòd dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt: & ipsimet tandem faterentur: *Nos insensati*. Nonne hæc

Rom. I.

Sap. 3.

sit stoliditatum omnium maxima, perdere animam suam in æternum?

Nonnisi animæ humiles & simplices adhærent unice doctrinæ & legi Jesu Christi, in qua veram inveniunt sapientiam. Hæc docet ipsas, nonnisi Deum esse, quo satiari cor suum valeat, & solum ipsum, in quo invenire possint omnia, quo sibi satisfieri possit plenè tum in tempore, tum in æternitate; & sola hæc veritas semel ab ipsis benè degustata, liberat ipsas à millenis obstaculis, ab innumeris angustis, quibus aliæ incassum se onerant, circa vana terræ crepundia. Similiter conspiciuntur vivere consolata & beatæ in unione cum Deo, quem possident jam per gratiam in hoc mundo, quemque possidere confidunt in cælo per gloriam; re nullâ videntur affligi, de nullo audiuntur conqueri, non sunt anxie aut inquietæ, eòquòd nôrint separari se non posse à Deo, in quo totam suam constituent felicitatem. Dicite mihi, an hic non sit altissimæ apex sapientiæ? Jam interrogate ipsas, ubi hanc didicerint, & dicent vobis, quòd in scientia & lege Jesu Christi: *Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis*. O quam facile & brevi sapientes esse possemus, si unice applicare nos vellemus

O o o 2

lenus

lemus studio legis hujus & exercitio!

Prov. 12.

Replet cor
gaudio.

3. Ah! quomodo non totus mundus huc sanctâ accurret cum aviditate, cumque verum sit, quod adjungit, illam corda omnia replere gaudio. Jam olim dixerat Sapiens duodecimo Proverbiorum capite: *Qui pacis inveniunt consilium, sequitur eos gaudium; non contristabit justum, quidquid acciderit ei; dum interim mali sua absque timore committere non possint crimina, & postquam commiserunt illa, inde non alium referunt fructum, nisi suæ cruciatum conscientia. Ante ipsum quoque confessus est regius Salomonis Parens, se majori perfundi solatio in lege DEI, quam in omnium thesaurorum suorum possessione. Sed ne testes adeo avocemus eminentius, aperiamus oculos & proprio cognoscamus experimento, quod si sint, qui consolati, beati & gaudio repleti vivunt in terris, sint illi, qui doctrinam & legem Jesu Christi in cordibus suis circumferentes, incessanter student cognoscere illam, amare illam, imitari illam: inveniunt enim tales thesaurum, quem cunctis Regum thesauris longè credunt pretiosorem, possident illam secure, potiuntur illo jucunde, nemo illorum impugnat felicitatem, & ipsi ex parte sua aliud non*

desiderant, alio non tenentur voto, nisi plenè contentari. An mirandum sit illos tanto repleri gaudio? *Justitia Domini recta, laetificantes corda. Sed hæc gaudii abundantia aliunde non hauritur nisi ex doctrina & lege Jesu Christi.*

4. Ipsa oculos simplicium ^{illuminato-} splendidissimâ illuminat luce: ^{culos simpli-} siquidem omnis anima, quæ vacat & intendit Jesu Christo, non opus habet consulere vel libros, vel Doctores, ut cognoscat, quid sibi sit faciendum; ipsa ante oculos suos habet exemplar, quod imitetur, aspicit viam quam debeat ambulare: unicus aspectus Christi Jesu melius instituit ipsam tum in bono, quid debeat agere, tum in malo, quid debeat pati, ad portandum crucem suam post ipsum, quàm facere possent omnes sapientissimi quique in mundo. Sanctus Rex David conquirebatur de eo, ^{Psal. 118.} *quod narrarent sibi iniqui fabulationes; sed quas v. 85.* ipsas insultas reperit ac insipidas respectu legis Dei. In vanum suas mundus enarrat fabulas animæ cognoscenti Jesum Christum, quæ maximo habet despectui. Mundus dicit ipsi, quod honores, voluptates, divitias, quæ tria sunt, quæ incessanter aucupantur omnes, sectari debeat more aliorum, ostendendo ipsi, sapientissimos quosque & maximâ insignes prudentiâ, illuc tendere,

tendere, illuc aspirare. Deciperis, deciperis munde cœce! naras mihi fabulationes, si millena allegaris mihi argumenta, video totum oppositum in Jesu Christo, qui nihil amavit nisi humiliationes, afflictiones, paupertatem: Hæc est veritas æterna, impossibile est me decipi, ipsam credendo, ipsam sequendo, ipsam imitando. Quis diffitebitur, animam simplicem aspiciendo solummodò Jesum Christum, magis illuminari, quàm omnes sapientes mundi? *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos.* Eheu! ut quid nunquam non cœci sumus, cum facem habeamus præ oculis?

Imprimit timorem Dei.

5. Aliam nobis demonstrat pulchritudinem regius Vates in hac lege, dum adjungit, quòd imprimat & conservet sanctum in animabus timorem. Timor perfectus gignitur ab amore; siquidem nunquam aliquid perdere timemus, nisi id amemus. In instanti, quo lex Jesu Christi eordi nostro imprimit perfectum amorem Dei, virtute primi præcepti sui, ejusdem etiam nobis imprimit timorem; sed filialis est hic timor, totus amore plenus, qui nihil affert anxietatis animæ, sed tres bonos in illa producit effectus. Primus est, detestatio peccati, vel actionis minimæ, quæ possit illi displicere; secundus est, fuga omnium

occasionum, quibus posset separari ab ipso; tertius, perfecta submissio in omnes supremæ hujus Majestatis voluntates, quibus ita absolute vult subdi in omnibus, ut nihil velit unquam, nisi quòd fuerit ipsi magis acceptum. Et tertius hic timoris effectus, veluti horum præcipuus, tantæ est nobilitatis, ut semper mansurus sit in *Beatis*, sicut scribitur: *Timor Domini sanctus, permanens in sæculum sæculi.*

6. Tandem ultima ipsius excellentia, quæ sola abundè sat esset ad excitandum summam in nobis æstimationem doctrinæ, & accendendum vehementissimum amorem legis, divini Redemptoris nostri, est magnifica retributio promissa & jamjam præparata custodientibus illam. Perfectò, si aliud sperandum nobis bonum non esset post hanc vitam, illud, quo bona anima Jesu Christo addicta, fruitur adhuc in præsentì vita, tantæ est dulcedinis, puritatis & abundantia, ut omnes terrenæ delicia, quas suis mundus pollicetur sectatoribus, in comparatione non sint nisi amaritudines, tædia, fastidia. Nam imprimis si consideretur obletationis principium, alii hauriunt illam ex DEO, & alii ex creaturis. Jam quis abnuit, cunctis creaturis simul non esse facultatem suppeditandi animo per cuncta sæcula id, quod

Exstimulat promissione magnifica retributionis.

largitur illi DEus in unico momento? secundò si aspicietur subjectum recipiens oblectamentum, alii recipiunt illud in suis animabus, & alii in suis sensibus. Nonne ergò verum est, quòd cum sensus infinità fermè ratione inferiores sint animà, omnes deliciae quas gustare illi possunt, nihil propemodùm sint adductæ in comparationem cum deliciis animæ, quas hi degustant? Et denique si attendatur natura & proprietates ipsius oblectamenti, illud quod proficiscitur à DEO, purum est & tranquillum, & nulli subjectum creaturæ; hoc, quod dimanat à mundo, semper millenis admixtum est amaritudinibus, innumeris repletum est fastidiis, suosque illigans sectatores plurimis servitutis molestissimæ vinculis, quæ obstringunt carius id emere, quàm valor mereatur ipsius. Certum igitur est, miserabiles mundi servos peillimè renuntiari ab iniquo iuo domino, dum ii, qui fideliter observant legem Jesu Christi, magnificas jam in vita præsentis accipiunt retributiones:

In custodiendis illis retributio multa.

Quàm bonus
sit Dominus
Jesu Christi.

O Jesu! quàm bonus es Dominus! si omnes te homines cognoscerent, in instanti mundus cunctis suis destitueretur servis, omnesque statuerent adherere tibi. O quàm amabilis est lex tua, dum omnia præcepta tua in

solo constringis amore. Non permittis duntaxat nos amare te, tibi que familiares esse amicos, ô Majestas adoranda, sed id ipsum nobis præcipis; & quod à nobis requiris velut servitium, est reverà locupletissimum præmium, quod recipere possimus pro cunctis servitiis nostris, nempe honor & gloria, quâ licet nobis & amare te, & amari à te, & intimâ tuâ uti familiaritate. O bonitas infinita! quomodò possibile est, unicum tantum hominem foveri in terra, qui tibi se nolit devovere?

Verùm si tam magnificas largiaris retributiones servis tuis in vita præsentis, quanti erit illi prætii, quam præparas ipsis in æternitate? Hanc nulla potest assèqui hominis cogitatio, hanc declarandò omnium mutescunt ac stupent linguæ & ora, hanc considerandò omnium deficiunt præ gaudio, præ desiderio, præ amore corda, & sublimi hujus exspectatione elevantur supra se, supra universum mundum. Quando promittitur nobis possessio boni infiniti, quando pollicitatio fit nobis, conspecturos nos pulchritudines essentia Dei infinità ratione amabiles, si benè intelligeremus, quid sibi velit hoc verbum, in ipso instanti moriendum nobis foret, & nostra è suo corpore illatà vi se divelleret anima, ad evolandum in fi-

num

Unde venit
quòd omnes
homines
mundi non
serviant ipsi

Ind
cu
inv
om
reg
du

num ineffabilem harum deliciarum. Et quando felix hæc vita duratura non esset, nisi per aliquot momenta, millenorum annorum supplicia solvendæ illi haudquaquam essent paria. Sed quid sit, dum verum est, nos possessuros hoc bonum infinitum in æternum? Itane, verum est, anima mea, quod si sequi volueris JESUM Christum parvo hoc vitæ momento, te visuram

in æternum infinitas faciei divinæ pulchritudines? Quid est pulchritudo hæc infinita? Quid est magna hæc felicitatis æternitas? comprehende benè utrumque? Eja perde te auspiciatissimâ jacturâ in magnis hisce abyssis, in his relinquo te, amplius ne ex eas inde; hic intus addisce, quâ ratione tenearis amare JESUM Christum.

CONSULTATIO XV.

Modus admirabilis, quo JESUS CHRISTUS usus est ad stabiliendam Ecclesiam suam in mundo, clarè demonstrat ipsum esse DEUM.

PAUCIS à diebus post habitas consultationes cum Prisco & Philemone, quos diversa negotia abstraxerant à nobis; cum soli essemus, bonus noster Ecclesiasticus & ego, in nostri prosecutione itineris, obvium habuimus hominem rei politicæ peritissimum, qui omnem mundi sapientiam suo videbatur complexus capite; tam congruè loquebatur de omnibus, tantamque ostendebat ingenii acrimoniam.

Erat hic Minister Regis, faciens iter absque comitatu, velut incognitus, qui ut compararet sibi capacitatem serviendi melius suo Principi, & dignè commissi

sibi muneris adimpleret partes, insinuavit se clam, dissimulatâ suâ personâ, in omnes aulas, ut illarum addisceret arcana & occultissima consilia. Post evolutas omnes præteritorum sæculorum historias, & studiosè observatas Romanorum in administratione suæ reipublicæ regulas, post exploratas Imperatorum in conservandis & amplificandis Monarchis suis solertias, post cognitâ Cæsarium & Alexandrorum in obtinendis suis victoriis Martiales industrias, universalem is sibi comparaverat gerendarum rerum publicarum notitiam, in qua se nemini existimabat secundum: discurrebat de his luculenter;

Industria alicujus Politici investigando omnia bono regimini conducivebilia.